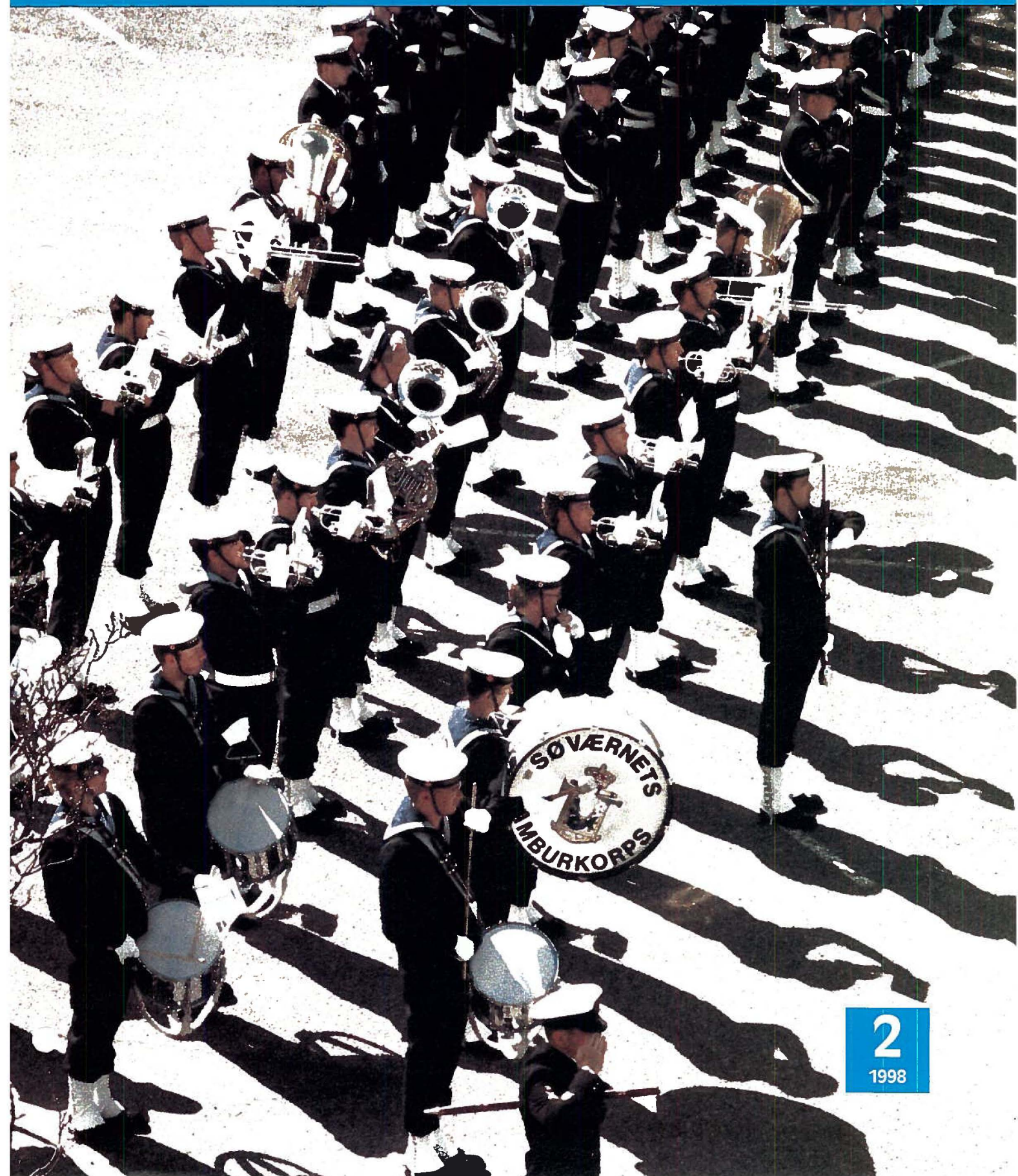

SØVÆRN

S

ORIENTERING

2

1998

Nyt fra redaktøren

Årets store militære mediebegivenhed var presseindsatsen i forbindelse med øvelsen COOPERATIVE JAGUAR 98 (CJ-98). Desværre kunne man sige – fordi den stort anlagte totalforsvarsudstilling ACTION 98 måtte aflyses. ACTION serien af udstillinger har før trukket et meget stort antal besøgende og et tilsvarende nærmest fantastisk score i henseende til medieplads i de traditionelle medier.

De stort anlagte rekrutteringskampagner er også med til at præge forsvarets medieimage. De fleste spontane tilbagemeldinger går dog ud på, at det ikke forøger det positive indtryk, den rekruterbare del af befolkningen måtte have af forsvaret. Desværre for Søværnets operative Kommando ser dette specielt ud til at være tilfældet for søværnet.

Dette lægger et yderligere pres på enhederne. Medieindsatsen på det helt operative niveau er blevet vigtigere end nogensinde. Hverken befolkningen eller politikerne ved, hvad der foregår ude i den spidse ende, hvor man kæmper mere og mere desperat for at få de stedse flere og mere krævende opgaver til passe ind i en hverdag, hvor de alt for få besætningsmedlemmer skal bære et personligt større og større pres – både på egen person og den eventuelle familie derhjemme.

I forbindelse med øvelsen (EX CJ-98) mødte pressetjenesten stor beredvillighed hos cheferne på de danske enheder; men naturligvis knapt så stor forståelse hos de hårdt plagede »håndværkere og operatører«. Ikke desto mindre blev der sat en del nye rekorder for samme pressetjeneste, der sendte budskaberne om en strålende indsats fra alle profilerede deltagere i denne den mest avancerede øvelse inden for NATO/PfP familien af øvelser. Det var især inden for Tv-mediet og Internettet de helt store fremskridt kom, som beskrevet nærmere andetsteds i bladet.

Imidlertid er der grund til at byde velkommen til Forsvarets TV, som for første gang direkte tog udfordringen op og integrerede sig meget aktivt i øvelsen. Den store mediedag i Frederikshavn blev dækket med direkte udbud af »højkvalitetsbilleder« direkte via satellit til ikke mindre end 17 lande, hvilket må siges at være et af de større gennembrud, pressecenter-virk-somheden har stået for i de år, den har været aktiv.

Sven Voxtorp

Indholdsfortegnelse

Suverænitethævdelse til søs – eller	
Marinehjemmeværnets forgængere	3
Øvelse COOPERATIVE JAGUAR 98	5
Pressetjenesten under CJ-98	6
Militær juridiske rådgivere i søværnet	9
Ombord på SÆLEN, STRONG RESOLVE '98 ...	12
Trimmet, trendy og tredive – en frømand takker af .	14
Læserbrev – om fotografering	17
Årsdagen for Slaget på Rheden	18
Borgmesteren talte på Holmen	20
Forsvarets medalje for sårede	21
En solstråle historie fra Grønland	22
Rønbjerg Feriecenter – Efteruddannelse	24
FALSTER seneste sejlads i SNFC	26
Filmskole på historisk baggrund	32
En 35 åring besøger sin adoptionsby	33
Adoptionsbesøg i bus	34
Læserbrev – »KYSTVAGTEN«,	
PEDER SKRAM i denne sommer	36
Roadrunneren fra Bornholm	37
Søværnets mærkedage 1848:	
Hjuldampskibet HEKLA	39

SØVÆRSORIENTERING

Udgiver: Søværnets operative Kommando

Adresse: Søværnets operative Kommando
att. SVN ORT
Postboks 483
8100 Århus C

Redaktion:

Ansvarshavende overfor medieansvarsloven:
Kommandør, Stabschef Niels Arthur Bindner,
Søværnets operative Kommando

Redaktør: Orlogskaptajn Sven Voxtorp,
Telefon: 89 43 30 99 (omstilling)
89 43 30 56 (Red. Direkte), Mobil 40 16 70 35
Telefax: 89 43 31 41, E-mail: <pio@sok.dk>

Kontaktmand for Søværnets Materielkommandos om-
råde: Kommandørkaptajn E. Månson.

Telefon: 32 66 32 66 (omstilling) 32 66 30 50

Kontaktmand ved 2. ESK: Kaptajnløjtnant K. Hedegård,
Eskadreartilleriofficer, tlf.: 58 20 85 06

Distribution:

Afdelingsleder F. Thorsø Nielsen,

Telefon: : 89 43 30 99 (omstilling) 89 43 31 12 (direkte)

Forsidebillede: Flådens friske tamburkorps.
Foto: Pressecenter Frederikshavn 1997 (COC).

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere det ind-
sendte materiale.

Indholdet i bladet kan frit citeres med angivelse af
kilde. Billedmateriale dog kun efter aftale med Red.

Tryk & Layout: Kanne Tryk A/S, Århus

ISSN 0907-5038, oplag: 8000 eksemplarer

SVNORT 1998 kan også ses på: www.sok.dk

Suverænitetshævdelse til søs – eller Marinehjemmeværnets forgængere

Også andre end vi i søværnet tænker over det at opretholde suveræniteten i de danske havområder, farvande og stræder. Her er et godt eksempel. – Og alle de, der går rundt med planer for nedlæggelse af større eller mindre dele af (marine-) hjemmeværnet, bør nok tage læsebrillerne frem en ekstra gang! På trods af alle de tekniske fremskridt er nationens kontrol med det, der sker på havet afhængig af »den personlige tilstedeværelse« – som altid. (Red.)

MHV 807 i Esbjerg Havn (foto: Henning Nielsen)

Vikingetiden

Vikingetidens flåder baserede sig grundlæggende på, at ud til farvandede beliggende »bysamfund« udrustede et egnet skib til krigsbrug. De lokale skibe samledes efter »fællesoverenskomst« i grupper, der foretog tidens berømte togter. Systemet brød dog endeligt sammen i forbindelse med pestens hærgen i Europa.

Middelalderen

Under Dronning Margrethe I etableredes for første gang en centralt ledet orlogsflåde. Den kongelige flåde blev grundlæggende bemanded ved, at kongemagten pålagde et antal købstæder at stille med mandskab til bemanning af orlogsskibene.

Kongemagtens indtægter stammede for en stor dels vedkommende fra toldindtægter. Varetransporter mellem Danmark og udlandet og mellem de forskellige landsdele var belagt med told. Kongemagten havde derfor en stor interesse i effektivt at kunne opkræve toldafgifter.

Kongemagten havde imidlertid også økonomiske problemer. For at spare på udgifterne til orlogsskibene – i for

eksempel vinterhalvåret – blev købstæderne pålagt at huse besætningerne og betale deres ophold i vinterhalvåret.

Så allerede dengang var der konflikt mellem drømmen om en orlogsflåde og den økonomiske virkelighed.

Sørøveri i de danske farvande

I midten af 1500-tallet var der kommet så mange klager over sørøveri i de danske farvande at noget måtte gøres. Udvalgte købstæder blev pålagt at udruste »et godt orlogsskib«. Skibet skulle bruges både som orlogsskib og som handelsskib. »Købstadsskibene« skulle sikre ordenens opretholdelse i farvandede i umiddelbar nærhed af de pågældende købstæder.

Den kongelige flåde tog sig af de mere overordnede opgaver, medens »købstadsskibene« skulle tage sig af de lokale opgaver i farvandede nær købstæderne.

Der var tale om et supplement til den kongelige flåde, og reelt havde man dermed en orlogsflåde på to niveauer. Adskillige af de købstæder, der dengang blev pålagt at udruste »et

godt orlogsskib« har fortsat et godt orlogsskib liggende i havnene. Mange steder udgøres bemanningen af frivillige fra Marinehjemmeværnet.

Smuglerier

I 1692 må kongemagten konstatere, at der foregår betydelige smuglerier fra Østersøområdet via de sydlige øhaver og ind i Danmark. Udgangspunkt for smuglerierne var som oftest Lübeck og smuglerne søgte gennem de smalle sund mod Sjælland og Fyn.

Det blev som bekendt ikke sidste gang, at man oplevede de problemer og sådan trafik i disse områder, og orlogsskibene havde travlt med overvågningen.

I 1778 ophørte man med at anvende orlogsskibe i indsatsen mod smuglerierne. Man havde bl.a. i mellemtiden gjort den erfaring, at hele fem orlogsskibe ikke var nok til at klare »toldopgaverne«.

Toldopgaverne blev herefter lagt ud til lokale skibe, som bl.a. blev stationeret ved indsejlingen til de store fjorde. Fra 1780 førte disse skibe et særligt toldflag.

Den nyere tid

Da krigen mod England var afsluttet, begyndte man i 1814 at opbygge en ny dansk flåde. En af orlogsflådens vigtigste aktiviteter var – foruden at uddanne mandskab – at oprette vagtskibe til farvandsovervågning i de danske gennemsejlingsstræder.

Man kunne, ved at iagttage gennemsejlingsmønstret, få et godt indtryk af de store europæiske magters indbyrdes forhold, udtrykt ved disse magters interesse i at besejle Østersøen.

På ny bliver man klar over, at der foregår smugleri i de gammelkendte problemområder – og Staten havde et sandeligt ikke mindre behov for at skaffe sig indtægter – og der var ikke økonomisk grundlag for at anvende orlogsflåden i kampen mod smuglerierne – så i stedet faldt valget på en udvidelse af toldvæsenet.

Det sejlede toldvæsen

Indledningsvis øger man de lokale toldsteders sejlede aktiviteter; men for virkelig at opnå resultater må man etablere et centralt ledet og organiseret, sejlede toldvæsen.

Det første trin i udviklingen er, at der defineres et ansvarsområde for det sejlede toldvæsen. Trin for trin bliver ansvarsområdet opdelt i mindre områder, hvor der så bliver stationeret en toldkrydser. I 1824 etableres endeligt en central organisation.

Man kommer efterhånden op på en styrke på mellem 30 og 40 skibe, når toldkrydserne i hertugdømmerne medregnes.

Til at begynde med klarede man sig med at leje egnede skibe fra lokalområderne. Senere udviklede man egne skibstyper. For at holde styrken på det krævede antal skibe, måtte man gennemsnitligt bygge et à to skibe om året.

Typisk var skibene bemanded med en besætning, der stod for selve sejladserne, suppleret af et antal toldbedsmænd, der varetog toldforretningerne. Besætningerne var uniformerede.

Ud over den sejladsmæssige udrustning, var skibene udrustet med en eller flere lette kanoner. Desuden havde besætningerne håndvåben.

Opgaverne var naturligvis den told-

mæssige kontrol af skibstrafikken, men da skibene nu var der, blev de efterhånden pålagt en række opgaver, der naturligt påhviler en stat, der har et søterritorium.

De supplerende opgaver var som følger:

- Opmåling til brug for udarbejdelse af søkort.
- Udlægning og optagning af farvandsafmærkning – Vagervæsenet.
- Bjærgningsopgaver, når situationen krævede det.
- Lodstjeneste, når det ikke gik ud over lodsvæsenets indtægter.
- Redningstjeneste, hvor besætningerne udviste stort personligt mod ved redning af skibbrudne.
- Ambulancetjeneste mellem de danske øer, dels ved omfattende transport af patienter til sygehuse, dels ved transport af læger til de mindre øer.
- Assistance i forbindelse karantæner herunder transport af denne type syge.
- Fiskerikontrol for at sikre, at udenlandske fiskefartøjer ikke fiskede ulovligt på dansk søterritorium.

Det var også nødvendigt at holde danske og udenlandske fartøjer adskilt fra hinanden. Disse fiskerikontrolopgaver blev dog gradvist overtaget af orlogsfartøjerne.

Beskyttelse mod stenfiskeri. Bl.a. Kielerkanalen krævede store mængder byggematerialer, der søgtes hentet på de danske kyster. Især på Langeland påskyndede man denne forebyggende indsats.

Det sejlede toldvæsen fik endeligt navnet »Krydstoldvæsenet«. Krydstoldvæsenets indsats mod smugleri var så effektiv, at smuglerierne blev nedbragt til et minimum. Gennem denne succes nedlagde Krydstoldvæsenet sig selv. Afviklingen blev påbegyndt i 1897 for endeligt at være afsluttet i 1904.

Glæden varede dog ikke længe. I 1917 måtte toldvæsenet igen stå til søs. Smuglerierne havde igen nået et betragteligt omfang.

Sammenfatning

Ideen med at have en organisation til støtte for den »rigtige« orlogsflåde er ikke, som man skulle tro, en ide der er opstået efter 2. Verdenskrig. Næsten fra det øjeblik, der etableres en egentlig orlogsflåde i Danmark opstod behovet for, at nogle af opgaverne på søterritoriet varetoges af en mere lokalt baseret organisation.

De mere lokale opgaver er som nævnt blevet løst af »købstadsorlogsskibe«, forskellige former for sejlede toldvæsen, med højdepunktet i Krydstoldvæsenet.

Det nuværende Marinehjemmeværn kan godt betragte »købstadsorlogsskibene« og toldkrydserne gennem tiderne, som sine forgængere, når det drejer sig om at løse en lang række opgaver på søterritoriet.

Opgaverne på det danske søterritorium – især suverænitetsbevogtningen (told er også en suverænitetsbevogtning) har reelt ikke ændret sig meget gennem tiderne. Løsningerne har derimod svinget meget, spændende fra et veludviklet professionelt system, til et system der i høj grad er baseret på frivillig indsats.

Selve dannelsen og beskrivelsen af Marinehjemmeværnet finder man i det bredt uddelte Marinehjemmeværnets festskrift fra 40 års jubilæet. I de senere år har vi – af flere årsager – set en reduktion i Søværnets rutinemæssige tilstedeværelse på søterritoriet. Det tomrum, som derved er opstået, er i høj grad blevet dækket af »Danmarks frivillige Søværn«, Marinehjemmeværnet.

Grundlæggende lægger mennesker vægt på, at en ydet indsats høster anerkendelse fra omgivelserne og at indsatsen kan ydes, bl.a. med godt og tidssvarende materiel. Det involverede personel bør ikke være i tvivl om, at de har en uddannelse og en træning, så de kan løse opgaverne på tilfredsstillende måde – ikke alene for deres egen skyld, men også for det omgivende samfunds skyld.

Jeg tror, at man på beslutningstagende niveauer bør være opmærksom på, at det frivillige personel lægger stor vægt på signaværdien af at have tilstrækkelige midler til rådighed.

Bo Strøyberg

MHV – Flotille 363, Skovshoved

Øvelse COOPERATIVE JAGUAR 98

NATO/PfP øvelsen af det lidt dramatiske navn var et af de større fremskridt i den efterhånden lange og indholdsrige serie af øvelser under PfP-aftalerne. Den indeholdt fem »nyheder«, hvoraf den vigtigste jo nok var at alle tre værn deltog i samme joint-combined operation, der også som en »First« indeholdt en NEO (Non opposed evacuation operation) eller på godt dansk en udfrining af vigtige personer, strandet i et stabiliseret, fjendtligt område. Som vel alle har opfattet fra den intensive presse-dækning af øvelsens første fase var der også for første gang deltagelse af russiske landtropper.

De maritime operationer

Chefen for 1. Eskadre deltog som Commander Task Group (CTG) i perioden 18-29 maj med stab i Partnership for Peace (PfP) øvelsen COOPERATIVE JAGUAR 98. I denne periode fungerede inspektions-skibet HVIDBJØRNEN som kommandoskib for eskortegruppen, som bestod af 5 større overfladeenheder fra Danmark, Sverige, England, Norge og Litauen.

Ud over disse 5 nationers enheder, som styredes af eskadrechefen med stab, deltog desuden enheder fra Tyskland, USA, Finland, Letland, Estland og Polen. Disse indgik i andre Task Groups, som udførte mineoperationer, landsætningsoperationer og ombordtagning m.m.

Fællesværns

COOPERATIVE JAGUAR 98 var som omtalt en fællesværns øvelse,

som foruden den maritime del indeholdt avanceret samarbejde med både flystyrker og hærenheder fra i alt 17 nationer, NATO-styrker og Røde Kors repræsentanter.

Øvelsens formål var at indøve fredsbevarende operationer i et område, hvor der er etableret embargo og »No-fly zones«. Dette indebar samtidig at kontrollere adgangen til de kemiske faciliteter i landet, samt støtte til, at de humanitære organisationer sikkert kunne operere i »øvelseslandet«.

De Maritime Operationer bestod af:

- Anti ubådsoperationer
- Anti luftoperationer
- Anti overfladeoperationer
- Mineuskadeliggørelsesoperationer
- Luftoperationer (støtte fra jager og patruljefly)
- Landsætningsoperationer
- Boardingoperationer i forbindelse med håndhævelse af FN embargoer

Skønt den endelige vurdering af øvelsen ikke foreligger i skrivende

stund viste de første indtryk at alle større delmål i den meget omfattende øvelsesordre var blevet nået. Specielt af interesse for offentligheden i de deltagende lande ser det ud til at pressen rapporterede fair og overvejende positivt i alle landene – i Danmark og Sverige endda yderst positivt. De mest anvendte medier var TV og Internet, der synes at have slået igennem for alvor.

1. Eskadre/Red.

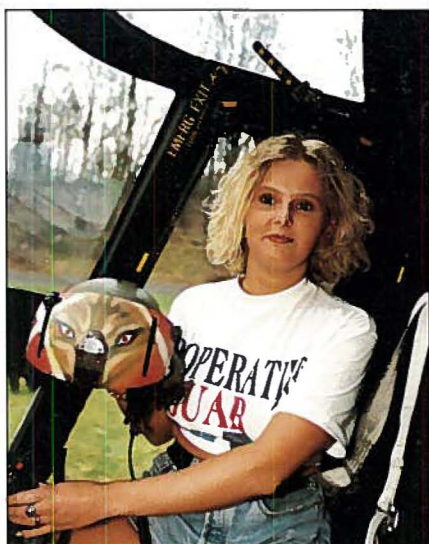

CJ-98 enhederne fyldte godt i havnen (foto: FLV)

Pressetjenesten under COOPERATIVE JAGUAR 98

Den stort anlagte øvelse indeholdt flere nye tiltag indenfor pressetjenesten. Uden at gå i detaljer vises her en oversigt over funktionerne. I næste nummer vil vi bringe en mere detaljeret gennemgang af denne for øvelsen så vigtige struktur – når alle resultater er kommet ind. Virkningen på det danske mediebillede var betydeligt. Det har været overvåget af et civilt firma, OSERVER MEDIA INTELLIGENCE, der har sendt en meget detaljeret rapport med denne konklusion:

»Omtalen af Cooperative Jaguar 98 (CJ 98) har været af udpræget positiv karakter, både når det gælder øvelsens markante episoder/emner og omtalen af de involverede parter. Antallet af artikler har været så godt som ligeligt fordelt mellem den første del af CJ 98 og evakueringsøvelsen. 30 artikler er rubriceret under

CJ-98 maskot (foto: Jørgen Kølle)

COMBALTAR, viceadmiral Knud Borck beundrer den svenske Webmaster, Olle Dahlquists trylleri ved computeren i den unikke pressecentervogn sammen med CH MPIC, orlogskaptajn Sven Voxtorp. I baggrunden ses CH CPIC, kommandørkaptajn Per Jønsson. (foto Steen Nielsen, MPIC)

Den store nyhed i pressetjenesten, MOBILE PIC – udlånt af FÖRSVARSMAKTEN (foto: Steen Nielsen, MPIC)

Samarbejde mellem hærens helikoptere og F-16. Et tidligt pressebillede i øvelsen taget af fotosektionens utrættelige og initiativrige leder kaptajn i Tjenestestedskorpset Jørgen Kølle.

emnet CJ 98, og indholdet af disse artikler er karakteriseret ved at skitserer øvelsen, dens indhold, deltagere, formål etcetera. Her finder man også de artikler, der handler om første del af øvelsen, hvor de forskellige enheder blandt andet modtog undervisning og træned. Anden del af øvelsen – afviklingen af evakueringsøvelsen – er omtalt i 27 artikler, som alle er bragt omkring selve øvelsesdagen og de efterfølgende dage.

Samlet set betyder det, at der før, under og efter CJ 98 har været en jævn strøm af artikler, der dagligt informerer om øvelsen og dens formål. Indholdet i omtalen har været af positiv karakter og har således været med til at tegne et markant positivt billede af øvelsen. Dette positive billede forstærkes yderligere i slutningen af perioden af den massive presedækning, som evakueringsøvelsen afføder.

Endelig er der en række artikler, som beskriver CJ 98 og evakueringsøvelsen med udgangspunkt i den russiske deltagelse. Det er især de store landsdækkende dagblade, der vælger denne indgangsvinkel til

De finske SISU-køretøjer stod for nogle kontante oplevelser for figuranter og civilbefolkning i Frederikshavnsområdet, her lige bag Rådhuset. (foto: Red.)

præsentationen af CJ 98, hvilket betyder, at budskabet om øvelsen både præsenteres som en historisk positiv begivenhed, og at det når ud til en stor læserskare. Den positive omtale af alle tre emner kommer grafisk til udtryk i høje akkumulerede OBS-værdier.

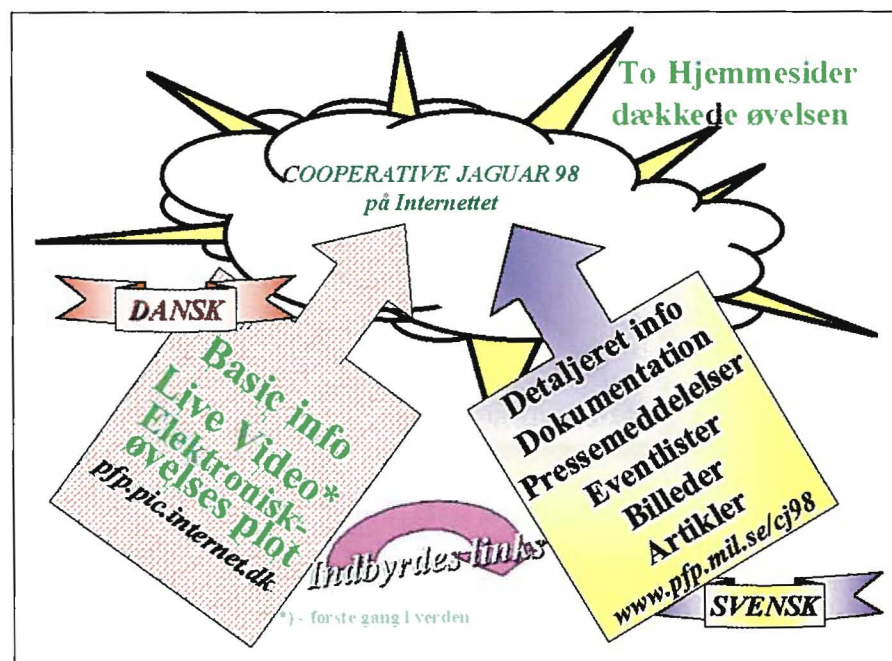
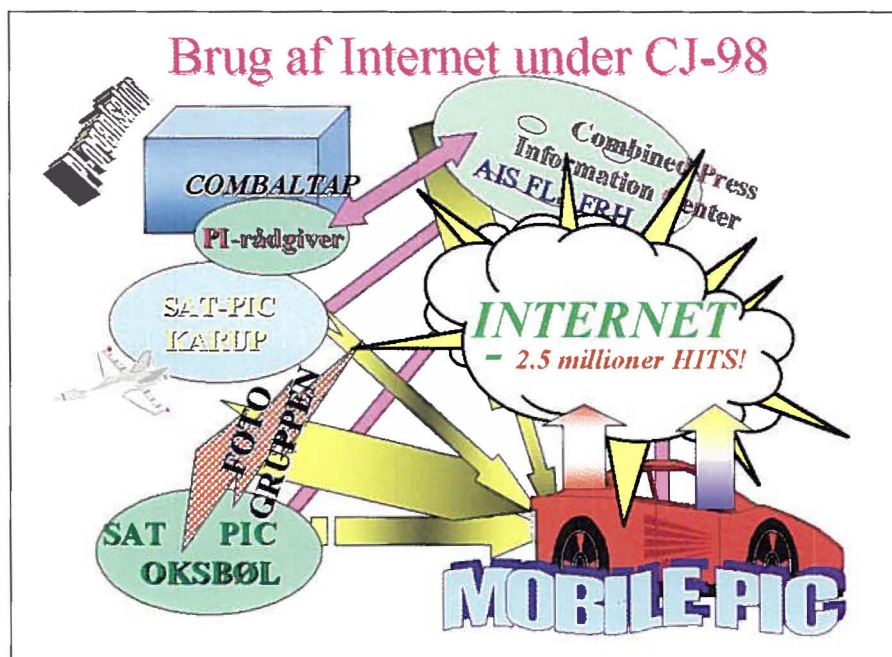
Hvad aktørerne angår, har flåden været specielt i fokus i de æterbårne medier, hvor både DR1 og TvDanmark, Århus, har bragt lange stemningsfyldte montager med flåden i centrum. Dette har selvfølgelig været med til at sætte flåden i et specielt positivt lys i forbindelse med CJ 98. Desuden har artiklerne med flåden som hovedaktør været bragt i medier med en højere bruttodækning end artiklerne omhandlende hæren og flyvevåbenet. Da læsertallet indgår som et væsentligt parameter i beregning af OBSværdien, er dette en væsentlig faktor, som medfører, at flåden har en markant højere OBS-værdi end de to øvrige aktører.

Omtalen af hæren og flyvevåbenet har således været bragt i mindre lokale dagblade, og tendensen har været af udpræget positiv karakter.

Sammenlignet med flåden kan man dog pege på, at de to værn er langt fra den markante profilering, som flåden er under CJ 98. Desuden er det værd at bemærke, at en enkelt negativt vurderet artikel om problemer med, at hærens køretøjer spærrede for trafikken, får tydelig negativ indvirkning på det samlede billede af hæren.

– og det kan man så tænke lidt over.

Red.

Militær juridiske rådgivere i søværnet

Det danske forsvar er nu godt et år inde i implementeringen af den militær juridiske rådgiverordning. Ordningen blev oprettet på baggrund af Danmarks folkeretlige forpligtelser, der er nærmere beskrevet i Tillægsprotokollen af 1977 til Genevekonventionerne fra 1949.

Indgår tidligt i planlægningen

Den militær juridiske rådgivers (MJUR) primære opgave er således at rådgive de militære chefer i krigens folkeret ved såvel planlægningen som gennemførelsen af øvelser

og operationer. Vigtigheden af at militær juridiske rådgiver indgår tidligt i planlægningsarbejdet som et dynamisk led skal i den forbindelse understreges.

Ordningens fundament er fem fastansatte militær juridiske rådgivere, heraf undertegnede ved Søværnets operative Kommando. Hertil kommer et antal reserveofficerer og civile jurister fra forsvaret, der alle har indgået en rådighedskontrakt med den designeringsfunktion at fungere som militær juridiske rådgiver i påkommende tilfælde eller ved øvelser. For søværnets vedkommende er der designeret to militær juridiske rådgivere til tjeneste ved Søværnets operative Kommando. Hver af flådestationerne, 2. og 4. eskadre samt Færø-

ernes- og Grønlands kommandoer får en. I alt er 8 personer designeret til denne nye tjeneste.

Kursus i folkeret

Samtlige militær juridiske rådgivere vil gennemgå et kursus i folkeret, specielt krigens folkeret, i tilgift til deres civile juridiske uddannelse. Disse kurser bliver arrangeret af Generalauditøren og gennemført ved Forsvarsakademiet på Svanemøllens kaserne.

Ordningen er stadig i sin vorden. De militær juridiske rådgivere, der er designede ved søværnet, har derfor endnu kun i beskedent omfang haft mulighed for at udøve deres faglige kunnen. Der deltog dog i marts 1998 tre designerede militær juridiske

Forfatteren ombord på HVIDBJØRNEN.

rådgiver i en stabsøvelse på VUT II på Forsvarsakademiet. Yderligere havde jeg selv fornøjelsen at fungere som »Staff Legal Adviser« (SLA) som en del af Danish Task Group staben under øvelsen Strong Resolve 98, og som legal adviser for Maritime Component Commander under Co-operative Jaguar 98.

Situationer fra STRONG RESOLVE 98 – det er Norge i baggrunden. (foto: forfatteren)

Erfaringerne fra sidstnævnte øvelser viser, at militær juridiske rådgivere har sin berettigelse som medlem af en stab. Der opstod ofte situationer, hvor almindelig folkeret og krigens folkeret spillede en væsentlige roller for problemløsningen. Det gjaldt således for eksempel spørgsmål omkring parternes rettigheder i og omkring et internationalt stræde og mineringsmuligheder i forbindelse med samme stræde.

– et oplagt medlem af staben

En militær juridisk rådgiver vil tillige være et oplagt medlem af staben, når det gælder håndtering, fortolkning og anmodning om nutidens spilleregler eller som det hedder i fagsproget: Rules of Engagement (ROE). Hertil kommer vigtige spørgsmål omkring valget af midler og metode samt optræden når Flåden griber ind i en spændt situation af en eller anden art (for eksempel Maritime Interdiction Operations (MIO)).

– hvor chefen ofte før var »på Herrens mark«

Med indførelsen af en ny personelkategori i søværnet, ja i det samlede

forsvar, er det umiddelbart naturligt, at både en skibs- eller styrkechef og en militær juridiske rådgiver skal vænne sig til hinandens eksistens og måder at gribe situationer an på. For skibschefen betyder den militær juridiske rådgivers entre, at der nu kan hentes rådgivning og støtte omkring spørgsmål, hvor chefen ofte før var »på Herrens mark«. På den anden side betyder det også, at chefen må udvise åbenhed over for stabens militær juridiske rådgiver – for at udnytte denne nye ressource optimalt. For den militær juridiske rådgiver er det væsentligt, at vedkommende udover at have et vist kendskab til søværnet, er indstillet på at indgå i et konstruktivt samarbejde med den militære chef. En militær juridiske rådgiver bør således som udgangspunkt tænke kreativt og ikke blot nedlægge veto imod en given plan, men fremlægge alternativer til chefens overvejelse.

Den tilvænning, som indførelsen af militær juridiske rådgiver ordning kræver, fremmes bedst ved at cheferne og deres militær juridiske rådgiver arbejde konkret sammen i videst muligt omfang. Det er derfor

tanken at lade de i søværnet designerede militær juridiske rådgivere deltage i større øvelser så meget som muligt. Det gælder for eksempel Nordic Peace 98 i 1998 og Northern Light 99 i 1999.

Overholdelse af reglerne betyder ikke tab af operative fordele

Når spørgsmålet om krigens love kommer til diskussion, kan man ofte blive mødt med en vis resignation, der tildels synes berettiget. Det stammer simpelthen fra, at reglerne så ofte overtrædes.

Der er dog ingen tvivl om, at reglerne eksistens anerkendes, også af personer eller lande, der overtræder dem. Overtrædelser forsøges således ofte retfærdiggjort som undtagelser.

Klare erfaringer viser heldigvis, at overholdelse ikke betyder tab af operative fordele. Når den ene part overholder reglerne, vil modparten som oftest også gøre det. – Der er derfor ingen undskyldninger for ikke at efterleve krigens love.

Flere folkeretslige aspekter end under den kolde krig

Samtidigt har udviklingen i verden de seneste ti år betydet, at behovet for militær juridiske rådgiver i forsvaret er steget stærkt.

Det hænger sammen med, at det danske forsvar i langt større grad deltager i internationalt samarbejde. De opgaver, det danske forsvar, herunder søværnet, påtager sig i for eksempel Bosnien, Den persiske Golf og Adriaterhavet, er mere sammensatte og indeholder flere folkeretslige aspekter end de trusler forsvarets stod over for under den kolde krig.

Der er derfor mange gode grunde til, at forsvaret har valgt at indføre en ordning med militær juridiske rådgivere.

*Tekst og foto:
af militær juridiske rådgiver
Andreas Laursen,
Søværnets operative Kommando*

Ombord på SÆLEN

I NATO Strong Resolve '98

Mandag den 2. marts 1998 drog ubåden SÆLEN mod nord for at deltage i NATO-øvelsen Strong Resolve 98, som eneste deltagende danske undervandsbåd. Den multinationale øvelse løb af stablen i et område mellem Trondheim og Tromsø, med indlagte havneophold i Trondheim og Bodø undervejs. Der deltog styrker til lands, til vands og i luften.

Mere end 15 undervandsbåde fra 9 NATO lande

Dette betød derfor, at SÆLEN på et eller andet tidspunkt under øvelsen ville passere den nordlige polarcirkel. Det var en begivenhed, som dele af besætningen så frem til – især dem, som kunne bryste sig af at være »havkarle«. Vi andre måtte udstå en del af sejladsen som »kagler«, for derefter at gennemgå det påkrævede indvielsesritual ved førstkomende lejlighed – polardåben.

Efter en relativ begivenhedsløs forlægning nordover nåede SÆLEN Trondheim, det første af de to planlagte havneophold i øvelsen. Her var det muligt at få et overblik over de enheder, der deltog i øvelsens maritime del. Øvelsen lagde op til at mere end 15 undervandsbåde fra 9 NATO lande skulle deltage i »krigen« til søs. Dette gav forventninger om venskabsbesøg mellem ubådsbesætninger under havneopholdene. Disse forventninger blev rigeligt opfyldt, dog uden nogle organiserede arrangementer ubådsfolkene indbyrdes. Trondheim er en smuk og seværdig by, så opholdet her var godt og underholdende. Det var med mange gode oplevelser, SÆLEN drog ud i øvelsens »work-up« fase.

Fem ubåde i Bodø, SVENNER (NO), SKOLPEN (NO), SÆLEN (DA), UTSTEIN (NO), U-23 (TY), bagved ses NIELS JUEL og OLFERT FISCHER

»Kaglere« i kampludo turnering i dybet

Kommandorum, styrbord – side- og dybdestyrer

Fokus på krigsformer fjernt fra antiubådskrigsførelse

Den første uge var af stor betydning for besætningens uddannelse og træning – erfaringer blev gjort under flere typer CASEX (ubådsjagt), både involverende luft- og overfladefartøjer samt ombordtagning og udsætning af specialstyrker.

Desværre allerede her bar øvelsens forløb præg af, at fokus var lagt på krigsformer fjernt fra antiubådskrigsførelse. Flere af CASEX blev enten aflyst eller løb ud i sandet uden deltagelse af modparter. Dog gav manøvrerne besætningen mere rutine i procedurer og en del mere erfaring.

Som dobbelt uheld havarerede SÆLENS hovedtavle og båden måtte dirigeres i havn for at udskifte en del af den vigtige tavle. Under dette forløb passerede SÆLEN så polarcirklen, og øjeblikkeligt var besætningen nu enten havkarle eller kagler. Næser blev malet blå og anmærkningsbøger blev uddelt til kaglere. Efter et kort ophold i havn var SÆLEN dog repareret og igen klar til at deltage i slutningen af »work-up« fasen og begynde øvelsens sidste fase i krisestyring mellem de dertil definerede nationer.

Kokken kigger efter mad i manøvrengangen

Alle »den onde fjendes« overflade enheder i periskopet

I dette forløb blev det til flere træninger, og besætningen blev velkendte med angrebsprocedurer og snorkling. Med undtagelse af to, var alle »den onde fjendes« overfladeenheder i SÆLENS periskop mindst én gang, hvilket resulterede i at mange måtte sande, at de var blevet sænket flere gange.

En ting er vist, ubådsvåbnet kom til sin ret, også neden for de norske fjorde. SÆLEN mødte ikke alvorlig modstand på noget tidspunkt under fasen, hvor åben »krig« var brudt ud mellem parterne. Det er en given ting og næsten 100% sikkert, at når overfladeskibet ser den grønne »flare«, er det aldeles for sent at gå til modangreb.

*Mellem ubåde og andre er en sag ganske klar,
ubåden alle fordele har.*

*Mellem ubåde og andre er der noget smukt,
at vente på byttet i en bugt.*

*Mellem ubåde og andre er en ting sikker kun,
de andre ligger snart på havets bund.*

Efter en vel overstået slutfase, forlagde styrken til Bodø for at tilbringe det sidste havneophold under øvel-

sen der. En lille interessant by i det høje nord, omkranset af fjelde, hvor de store vandmasser fra Nordatlanten gjorde opholdet her særegent og spændende.

Glæden ved at blive porlardøbt erkendes først –

På fredagen, hvor vi ankom, kulminerede polarcirkel-affærrerne i selve dåben. Denne foregik på kajen i Bodø umiddelbart efter ankomsten. Måbende og højt grinende nordmænd så til, mens kagler blev forvandlet til havkarle. Kong Neptun og hans hustru så billigende til, mens kaglernes dåbstekst, straf og norske dåbsnavne blev læst op af overhavkarlen. Glæden ved at blive polardøbt erkendes først, når det er overstået. Så er det hele faktisk en hel del sjovere.

Hjemturen foregik med udcheckning af nyt personel og de obligatoriske velfærdsarrangementer som bingo og kampludo. Da SÆLEN nåede Flådestation Frederikshavn, havde alle en del mere erfaring og rutine i det at sejle ubåd. Alle så dog frem til snart at skulle holde påskeferie.

SÆLEN

Trimmet, trendy og tredive

- en frømand takker af og hopper i land

Af vor udsendte medarbejder

Viskerbladene på tjenestevognen kæmper en brav kamp med kaskader af regnvand, og den gennemsnitsfart, jeg har regnet ud, jeg skal køre med for at være fremme ved mit bestemmelsessted til tiden, kan slet ikke holdes.

Jeg føler det lidt pinligt, at en landkrabbe som jeg ikke kan skyde den fart gennem vandmasserne, jeg ønsker. Jeg tænker et kort øjeblik på en berømt forgænger i kirkens historie, der også kæmpede med vandmasserne. Men jeg trøster mig med, at gamle Noah var udset til at flyde rundt på det åbne hav i lang tid, så han skulle ikke være fremme til et bestemt tidspunkt med sin ark. Jeg føler det pinligt i dobbelt forstand, fordi jeg har fået lov til at bryde ind i en øvelse med Frømandskorpset (FKP) for at danne mig et indtryk af opbygningen og omfanget

af sådan en øvelse. Men heldigvis stilner regnen af, og jeg når frem til dæmningen, der fører over til Rønmø, mit bestemmelsessted. Endelig er jeg fremme.

Den ydre anledning er, som nævnt, at Frømandskorpset er i fuld gang med en storstilet øvelse. Men for nu at være lidt praktisk og slå to fluer med eet smæk, har jeg planlagt, at jeg også vil lave en lille portrætsamtale med en ikke helt almindelig

»frø«, der efter nogle aktive år i Frømandskorpset, står lidt af ræset for at få mulighed for at snuse til et interesseområde i udlandet i forbindelse med sin lange uddannelse. Udlandsjob for frøerne hører dog ikke til sjældenhederne, idet disse veltrænede personer ikke sjældent

Øverst: Frømand samles op af flådehelikopter
Herunder: Morgenmad i spejderhytten

headhunted til spændende stillinger rundt om i verden.

En anden anledning til portrætsamtalen er også, at den ikke helt almindelige, unge mand snart fylder tredive. Omtalte »frø« har en hel række rækkefølgen på, men det gør nu ikke så meget, for i vores sammenhæng lyder han navnet *Pingo*.

Kort sagt: Vi har sat den unge mand stævne for at opfange lidt signaler fra ham, ind imellem han, som en anden blæksprutte, afsender og modtager meldinger fra mange hjørner og kanter.

Samme Pingo færdes jævnlige på bonede gulve og i højloftssale, men stedet her er helt uden ydre pragt. Der er ingen prangende stuk, ingen store malerier i guldrammer eller funkende prismekroner, og man befinder sig slet ikke i fare for at glide på det bonede gulv. Stedet er nemlig en ensomt beliggende spejderhytte med knasende sand på gulvet. Diverse patruljestandere med særlige navne hænger ned fra loftet og spejderbevægelsens grundlægger, lord Baden-Powell, kigger venligt ned på os fra sin skifteramme på væggen i hytten. »Vær beredt!« hedder det vist stadig blandt spejdere.

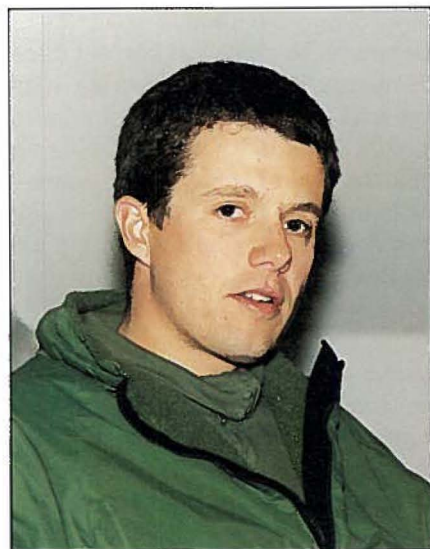
Jeg er beredt, ja, mere end det: Jeg er bevæbnet til tænderne med spørgsmål til det interview, Deres udsendte medarbejder har fået ned i sin maritime turban. Men uden mad og drikke duer helten, som bekendt, ikke. Og mange øvelsesdeltagere har taget dygtigt for sig af retterne ved aftenskafningen, så mit »offer« må først have fat i en pakke bøffer fra den lokale købmand og have bøffen grillet på den udendørs grill, inden han er parat til at stille op til samtalen.

I mellemtiden får jeg derfor tid til at se mig lidt om på øvelsesområdet, der ligger klos op ad den lokale containerlosseplads, og jeg får også lejlighed til at tale med nogle af dem, der sammen med Pingo står for ledelsen af øvelsen.

Øvelsen er et led i »*Spring Training '98*«. Helt tilbage til begyndelsen af 90'erne har man afholdt disse øvelser med et stort set-up, hvor der deltager forskellige kontingenter af *Spe-*

Må den præst fotografere her?

Trimmet, trendy og trediv

cial-force-styrker. Det er et led i landets totalforsvar, at man gennem sådanne øvelser ønsker at checke udvalgte grundelementer i det moderne samfunds funktion. Ved øvelser i løsning af specialopgaver kan man undersøge, hvordan de enkelte punkter eller områder kan beskyttes i krisesituationer. Deltagerne i øvelsen er, foruden Frømandskorpset, de såkaldte »*Seals*« og andre *specielle styrker*. Desuden deltager et patruljekompagni fra Østre Landkommando (ELK) og patruljer fra Jyske Division. Ved øvelsens start blev frøerne fløjet til Stuttgart med en amerikansk, specialudrustet Hercules (MC 130 H), der kun flyver for speci-

alstyrker. Der er work-uptræning i Stuttgart (*joined combined exercise training*). Efter specialtræningen i Stuttgart blev frøerne fløjet tilbage til Danmark, hvor en styrke på ca. 30 mand blev droppet ca. 10 mil vest for Esbjerg.

Øvelsesmålene er *Vestkraft* i Esbjerg og *Blåvand Satellitjordstation* samt *Blåbjerg Søkelabelinstallation*. Der gøres landgang med de ekstremt hurtige, store gummibåde (RIBs) (Rigid Inflatable Boats); der bliver rekognosceret, angrebet og tilbagetrukket igen med RIB, gummibåde, MHV-kutter (Marinehjemmeværnskutter) og lignende. Base for øvelsen er placeret i den omtalte spejderhytte i Kongsmark midt på Rømø.

Pingo har i planlægningsfasen ledet tilrettelæggelsen af øvelsen i et samarbejde mellem Frømandskorpset, FE og den militærregion, der aktuelt er involveret. Øvelsen kan derfor på en måde ses som Pingos »svendepøve«, inden han til sommer fratræder aktiv tjeneste i Frømandskorpset – i denne omgang – i forbindelse med hans tiltræden som ambassade-sekretær ved Den danske Ambassade i Paris. Modparten i øvelsen er Kattégat Marinedistrikt (KGM) og Hjemmeværnet samt et par kadet-aspirantdelinger fra Sønderborg Kaserne.

Udefra kommende hændelser giver dog et lille afbræk i øvelsen, idet nog-

le af deltagerne skal en tur til København for at varetage specialopgaver dér i forbindelse med Jordans Kong Husseins besøg.

Nu er det blevet tid for samtalen med Kronprinsen, men det er svært at finde et egnet sted med lidt fred og ro, for et lille Tv-apparat i spejderhyttens spisesal forstyrrer samtalen. Vi finder dog et lille rum oven på, hvor en mængde udstyr til øvelsen er stu- vet sammen.

Jeg lægger ud med en række af mine mange spørgsmål, men mit vagtsomme offer overtager hurtigt styringen af samtalen – og det på en meget charmerende og professionel måde. Der tales med glødende engagement om de ca. tre års virke i Frømandskorpset som menigt patruljemedlem. »Anciennitet og erfaring betyder mere end militær grad, rang og stand,« lyder det både overbevisende og bestemt. Kronprinsen fortæller, at det har været hans ønske at kunne være med i den planlæggende fase i denne øvelse. Han ser ansvaret i Frømandskorpset som mere *horisontalt*, altså igen ikke så meget et spørgsmål om grad.

»Vi benytter mere en horisontal arbejdsfordeling. Man kender sine folk, fordi korpset er så forholdsvis lille. Det kræver stor professionalisme. Ansvar og risiko følges ad. Arbejdet i Frømandskorpset er en mental prøvelse for livet. Man lader op og man henter styrke. Ved officiel optræden føler jeg, at jeg i høj grad hviler i mig selv. Den afslappethed og den styrke har jeg tilkæmpet mig i korpset – og den bruger jeg med glæde.«

Jeg spørger forsigtigt om, hvornår Kronprinsen fandt ud af, at der, parallelt med det blå blod i årerne, også flyder saltvand. Om han ser forbilleder i kongerækken, som for eksempel hos sin morfar, der jo var søværnets mand. Jeg spørger også om grunden til at valget faldt på Frømandskorpset skal ses i, at hele atmosfæren og omgangsformen i korpset ligger så milevidt fra, hvad han ellers er vant til som en person, alles øjne hviler på. Som udenforstående kan man godt få indtryk af, at

En tænksom frømand

de kongeliges liv er en opvisning af tilrettelagt perfektion.

Det mere formløse liv i korpset uden de mange titler og uden særlige hensyn må forekomme som intet mindre end en oase midt i al konvention og etikette. Svaret på det sidste spørgsmål udtales ikke direkte, men jeg tror ikke, jeg har helt uret i min betragtning.

»Valget af Frømandskorpset associerede ikke specielt til søværnet. Men de frømænd, jeg har mødt i min tid, havde en helt speciel udstråling. Min morfar, Frederik IX, hvilede åndeligt i søværnet. Man vil ikke nødvendigvis opleve det samme med mig. Men det, der specielt tiltalte mig ved Frømandskorpset, var denne blanding af fællesskab og korpsånd samtidig med, at individualiteten aldrig udviskes. Det har været utroligt spændende at gennemgå frømandsuddannelsen med alle dens udfordringer og muligheder for at prøve grænser af. Man kan slet ikke på forhånd forestille sig strabadserne, før man har været dem igennem. Man lærer at tage hver dag med de opgaver, der nu skal løses lige den dag. Det kan virke ret skræmmende at tænke langt frem i uddannelsesforløbet, når man er lige midt i en hård og fysisk krævende opgave. Men hver gang en opgave er løst, kan man sige til sig selv, at »det var det, og det kom du igennem!«

Grundlæggende skal man have motivation og en god portion optimisme. Isoleret set kan de hårde, fysiske krav, der stilles til dig, godt virke uoverskuelige eller uoverkommelige. Noget, der har betydet fantastisk meget for mig i uddannelsen til frømand, er oplevelsen af, at hver enkel mand må kæmpe for sig selv, men at det samtidig også er en livsnødvendighed at kæmpe sammen med de andre. Oplevelsen af, at du er afhængig af de andre, og at de er afhængige af dig, har været en god oplevelse, og det styrker fællesskabsfølelsen.«

Tiden iler hastigt, og jeg må desværre se i øjnene, at jeg skal til at slippe mit sjældne »offer«, der skal tilbage til øvelsen. Han skal af sted til Esbjerg og sejle ud med en hjemme-

Grejet tages i land fra hjemmevernsskutteren

- vi har modtaget

LÆSERBREV

værnskutter fra Hirtshals, der senere skal hente en patrulje, som har været på en opklaringsopgave. Men køreturen til Esbjerg Havn, hvor kutteren ligger og venter, giver gode muligheder for at fortsætte samtalen, og her vender kronprinsen flere gange tilbage til uddannelsesstiden i Frømandskorpset og understreger meget stærkt de positive oplevelser ved det internationale samarbejde mellem korpset og tilsvarende korps i de lande, vi arbejder sammen med. Ikke uden stolthed fortæller Pingo, at det faglige niveau hos de danske frømænd beundres og respekteres blandt vore partnere.

I en meget afslappet atmosfære drøftes mange spørgsmål om stort og småt i og uden for tjenesten, men man fornemmer også, at Pingo alligevel meget målrettet tænker på opgaven, der nu forestår. Vi finder hurtigt kutteren, der ligger og venter, og jeg afleverer min passager, der straks springer om bord med sit frømandsudstyr. Vi tager afsked, og jeg kører tilbage til de andre frøer i Kongsmark for at få en god snak og måske lidt søvn også.

Næste morgen står jeg på kajen i Havneby, da kutteren kommer ind med den patrulje om bord, som kronprinsen har været af sted for at hente i nattens mulm og mørke. Det er tydeligt, at Pingo, på trods af træthed, har et øje på hver finger, da jeg trækker kameraet frem for at fange situationen, når de udmattede frømænd kravler i land. *Jeg kender vel reglerne for fotografering af frøer?*

En ventende bus fragter frøerne tilbage til Kongsmark, hvor et dejligt morgenbord med frisk kaffe og rundstykker venter os. Efter morgenmaden, hvor snakken går lystigt ved bordene om nattens hændelser, forestår der et større arbejde med debriefing og med at klargøre grej efter nattens strabadser. Jeg kan stille og roligt drikke en kop kaffe mere, pakke mit grej samme, træde af og køre hjemad mod Djursland med mange gode indtryk af højt humør, engagement og livsglæde blandt vore frøer – kendte som mindre kendte.

Tekst og foto:

Orlogspræst Henning Nielsen, SOK

Fra tid til anden bliver der i »SØVÆRSORIENTERING«, og lejlighedsvis også i det lokale tjenestestedsblad, efterlyst indlæg, artikler fra læserne, helst ledsaget af gode fotos:

Men hvad må man overhovedet fotografere på denne vores fælles arbejdsplads? Der er jo skilte overalt med fotografering forbudt, og som man råber i skoven, får man automatsvar fra de gamle bøgetræer!

Nu er virkeligheden jo ikke sådan, og hver især forsøger sig vel frem ved at stikke en finger i jorden, kigge efter hvad sidemanden gør, og slipper godt fra, holde lav profil o.s.v. Kort sagt danner sig et skøn over, hvor langt man kan gå i en given situation. Nogle forsøger sig vel med overlagt frækhed, andre med et fremherskende forsigtighedshensyn. Ingen vil jo i fedtefadet!

Men kan man overhovedet tale om dette emne, debattere det eller i bedste fald fra højere magter udstikke nogle generelle retningslinier, så de forsigtige ikke behøver gemme sig for den store Bastian?

Jeg hører selv til den grå masse af civile teknikere, der ikke er så synlige og velklædte som dem SØVÆRSORIENTERING og det lokale tjenestebud skriver for og om. Det er nok til alle tider de tekniske støttefunktioners tunge lod, og det kan der være mange gode grunde (og dårlige) til, eller gode forklaringer på.

Vores verden og oplevelser er ofte meget lokale, og kan være spændende for os selv og nære kolleger, selv om entusiasmen og betydningen af resultaterne næppe undervurderes af den grund.

Imidlertid er der spændende motiver overalt, også i vores hverdag, og undertegnede har haft foto som hobby i mange år og det har naturligvis også givet nogle optagelser til fotoalbummet i ny og næ, nogle tekniske optagelser af konstruktions- og udviklingsopgaver, kollegerne i hverdag og fest, og en sjældent udflugt i embeds medfør.

Da jeg på et tidspunkt mente, at jeg kunne tilføje, især vort eget blad en bedre billedkvalitet, viste jeg samlingen frem for den daværende lokalredaktør.

Stor var min forbløffelse, da jeg senere, ad omveje erfarer, at han efter seancen var gået direkte til sikkerhedsofficeren, som derefter kontaktede min værkfører! En adfærd, der stod i skærende kontrast til samtalens indhold under mit besøg.

Det siger sig selv, at interessen for at forevige små og store begivenheder på sin arbejdsplads lider et lammende nederlag efter dette!

Men hvem gider forsvare sig overfor den slags, når man jo egentlig slet ikke må? Eller må man?

Svend Erik Koldsø, Radioværkstedet, Flådestation Korsør

SVAR:

I redaktionen af dette blad håber vi ikke, at det er en udbredt opfattelse at SØVÆRNSORIENTERING kun er for en større eller mindre del af søværnets personel – civile som militære. Det er for alle – og så for øvrigt resten af befolkningen.

Det aktuelle tilfælde er meget beklageligt. Man skulle gerne kunne fremvise sine indslag, det være sig tekst eller billeder.

Dertil kunne få gode råd og vejledning, hvis der er et eller andet sikkerhedsmæssigt problem – i samarbejde med lederen på det pågældende sted.

Hvis der var en eller anden hensigt om at begå sikkerhedsbrud, var det vel noget usandsynligt, at fotografierne overhovedet kom en redaktør i hænde – frivilligt.

Altså, der er ingen grund til at fortvivle. Vi mener stadig, at alle i søværnet er potentielle forfattere til dette blad – og i samarbejde med områdelederne også illustratører med et eller andet velegnet grafisk medie.

– Men vælg ikke et lavpris digitalkamera. Vi kan ikke trykke billeder på under ca. 1 Mega byte.

Red.

Eliten kommer indefra – bliv

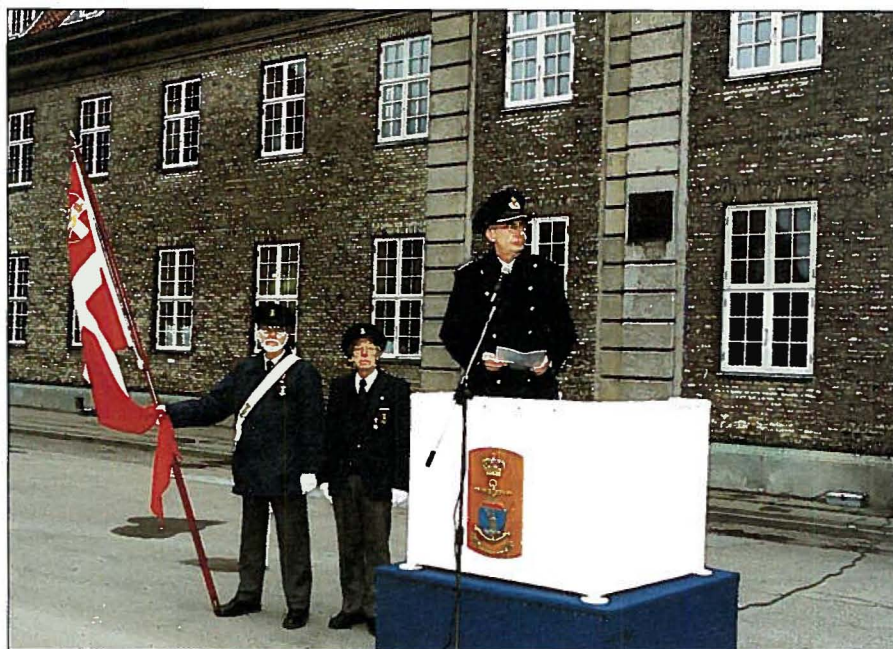
Frømand i Søværnet

Ring 44 68 21 22 og få en brochure

Sidste ansøgningsfrist
17. august 1998

Årsmødet for Søværnet

Chefen for Marine

På Marinestation Holmens vegne vil jeg gerne byde hjertelig velkommen til denne lille højtideligholdelse af årsmødet for Slaget på Rheden den 2. april 1801.

Der er tre gode grunde til, at vi er samlet her i dag:

For det første vil Københavns kulturborgmester Hans Thustrup Hansen vise os den ære at indvie den nye placering af Thorvald Bindesbølls rustikke mindesmærke for slaget. Kunstnerens symbolistiske stilisering af en af de fortøjningspæle, der holdt defensions-linien fast derude i Kongedybet, har nu efter et knapt 100 årigt ophold på Kastelet forhåbentligt fundet sin endelige plads her i marinekasernens gård.

Vi syntes ikke, man kunne finde et bedre sted at placere mindesmærket end her foran de bastante kasernebygninger, under Sixtus vold og vis a vis Nyholms vagt, hvor kronerne vil komme til at klæde hinanden.

Den anden gode grund til at sam-

les er, at vi netop har fået færdiggjort en midlertidig udsigtsplatform på selvsamme vold. Og det skal ikke være nogen hemmelighed, at der er et dobbeltsidigt formål med denne udsigtsplatform.

Dels har vi etableret en fast banet adgangsmulighed til volden, hvor man nu kan opholde sig uden at risikere at falde ned på stensætningen på nordsiden.

Dels vil vi med udsigtsplatformen sikre, at publikum holder sig på et afgrænset område af voldens terræn. Den gamle vold har det nemlig ikke alt for godt og trænger til en alvorlig renovering både af voldkronen, glacis og befæstning ud mod havnen.

Medens vi tålmodigt venter på renoveringen, har vi fået mulighed for at opbygge denne midlertidige løsning, som vi håber vil kunne indgå som en integreret del af den store fæstningspark/museumspark, som Københavns kommune er ved at få etableret i forbindelse med det, man kan kalde den bastionære fæstning omkring det gamle København, strækkende sig fra Kastelet over Østre Anlæg, Botanisk Have, H.C.

Slaget på Rheden 2. april 1801

Station Holmen holdt en tale i den anledning

Ørstedsparken, Tivoli, Christianshavns vold og sluttede heroppe ved bastionerne, som Sixtus også er en del af.

Nu vil det så være muligt for publikum at stå på bastionens voldkrone her på Nyholm for med mastekranen i baggrunden at kunne nyde udsigten over Københavns nordhavn, se op på rigets flag, beundre Salutbatteriet, ane Kastellet og søfortet Trekroner for til sidst at lade blikket hvile på Schrødersees monument, placeret på Sixtus gamle flagbastion. Hermed er vi tilbage til den tredje grund til vor sammenkomst her i dag.

Kaptajn Schrødersees, kronprinsens adjutant, var jo også en af heltene fra Kongedybet. Syg og svækket havde han rejst sig fra sin seng for at stå ved Kronprinsens side her på Sixtus under slaget på Rheden. Det var netop her, at fartøjerne kom ind fra defensions-linien med faldne og sårede fra slaget. Det var her Kronprinsen fik melding om, at chefen for blokskibet Indfødsretten, kaptajn Thura var faldet og at skibet var uden kommando. Det var her Schrødersee

meldte kronprinsen, at han var klar til at tage ud for at overtage kommandoen. Det var på blokskibets øverste batteridæk, Schrødersee faldt for en engelsk kugle, i samme øjeblik han satte foden om bord. Det er derfor, der her på Sixtus vold står et monument over en dansk søofficers offervilje og heltemod.

Det var måske også herfra, Kronprinsen kunne skimte den unge løjtnant Willemoes, der kæmpede så tappert på det Gernerske flådebatteri.

Vi husker alle Chr. Mølsteds billede, der så glimrende skildrer den grusomme kamp, hvor Willemoes med sablen i venstre hånd og luntestokken i sin højre bestandigt opmuntrer sine folk til igen og igen ved hjælp af broger og taljer at hale flådebatteriets 18 pounds støbejernskanoner i deres slæderapperter i borde klar til næste grundskud mod admiral Nelsons flagskib. Mellem hvinende kugler og vildtflyvende træsplinter, sikrede han sig personligt, at hver kanon var i vater, inden han satte luntestokken til fænghullet.

Det var måske derfor admiral Parker satte signal nr. 39: »afbryd kampen«, da han ombord på linieskibet London kom krydsende sydover og kunne danne sig et overblik over slagets udvikling.

Vi får næppe nogensinde den fulde sandhed at vide om admiral Nelson og hans blinde øje.

Vi ved kun, at vi atter er samlet den 2. april for endnu engang nu 197 år efter slaget at mindes.

Det kan vel næppe gøres bedre end med et par strofer fra I.C. Niensens:

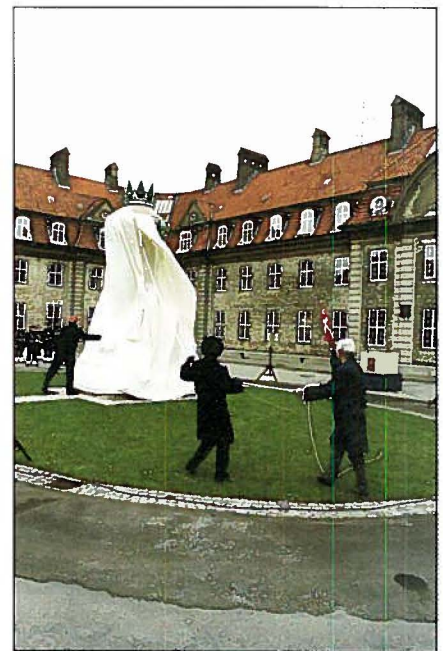
Jeg ser de bøgelyse øer.

Jeg ser de slægter, som gik hen, mens hundredåret skred:

Som vandt på Kongedybet.

Tak fordi I kom.

CH MAS HOLMEN

Fotos: Fototjenesten Holmen

**SE AFSLØRINGEN
SIDE 20**

Borgmester H.Thustrup Hansens tale ved monumentet for Slaget på Reden

»Om 100 år er alting glemt«, siger man, men det gælder ikke den begivenhed og det monument, vi er samlet om i dag. 100 år efter Slaget på Reden den 2. april 1801 besluttede en komite at skænke et mindesmærke for slaget til opstilling på Kastelsvolden. Et monument udført af en af datidens kendte kunstnere Thorvald Bindesbøll (1846-1908). Monumentet blev fuldført i 1902, og nu næsten 100 år efter skal det afsløres igen på en ny historisk plads.

Monumentets udformning vakte fra starten debat. Jeg har kigget i Borgerrepræsentationens forhandlinger fra den tid, og der skinner forskellige holdninger tydeligt igennem: »Et Mindesmærke for den Dag skal ikke udfordre eller betegne en Triumf af nogen Art, thi som bekendt var der aldeles ikke Tale om nogen Triumf...« »Hvad det skal forherlige, er den Tapperhed og det Fædrelands-sind, som blev udvist den Dag...« »...og det måtte vel have kunnet få Udtryk gennem et i sit Totalydre beskedenere Mindesmærke...«

Nogle mente, at man slet ikke skulle rejse et monument for et slag, der blev et nederlag for Danmark. Men samtidig var det jo en begivenhed, der satte en stemning i gang, der fik stor betydning for hele 1800-tallets åndsliv, og som et af Borgerrepræsentationsmedlemmerne udtrykte det: »Enhver kan se deri, hvad han helst vil«. – Og det skete da også. Folkeviddet fik hurtigt døbt monumentet »peberbøssen«, da man fandt ligheden med sådan slående.

Foto: Fototjenesten Holmen

Monumentet er skabt af en kunstner, hvis streg vi alle kender, om ikke andet så fra Carlsbergs etiketter.

Kunstneren Thorvald Bindesbøll var keramikers designer, grafiker og arkitekt. Han skabte bl.a. Dragespringvandet på Rådhuspladsen og hans keramiske værker og møbelkunst har fået ny aktualitet ved udstillinger de senere år.

Bindesbølls monument har indtil for nylig stået på Kastelsvolden på et sted, hvor der var fint overblik over slagpladsen fra 2. april 1801. I disse

år er Kastellet ved at blive ført tilbage til sit oprindelige udseende, og man har i den forbindelse valgt at flytte monumentet til en anden oplagt placering, nemlig her på Marinestation Holmen.

Et mindesmærke for en af Danmarkshistoriens vigtigste hændelser og et særpræget monument skabt af en alsidig kunstner, har nu fået en ny værdig placering – og det er mig derfor en stor glæde, her den 2. april 1998 at kunne afsløre monumentet på dets nye plads.

Forsvarets medalje for sårede

uddelt for første gang

De nye betingelser for forsvarets personel og deres tjeneste i udlandet i forbindelse med konflikter og lokale krige har krævet nye måder at tilkendegive ledelsens tilfredshed med den enkeltes ekstraordinære indsats. Et lille skridt på vejen til at gøre både befolkningen og politikerne opmærksom på det man kunne kalde: »the FUN is over« – Nu er det ikke mere nok blot at være der og blive talt for at opretholde balancen (som under den kolde krig) nu skal man ud og være en højst nærværende buffer mellem stridende parter, som stræber hinanden efter livet med alle metoder.

Under en parade forleden blev Forsvarets Medalje for Faldne og Sårede i Tjeneste uddelt for første gang. I alt 20 soldater fik tildelt medaljen af forsvarschefen, general Christian Hvidt, som desuden tildelte to soldater Forsvarets Medalje for Tapperhed. Såvel Forsvarets Medalje for Faldne og Sårede i Tjeneste som Forsvarets Medalje for Tapperhed blev godkendt af HM Dronning Margrethe II i januar måned sidste år. Forsvarets Medalje for Tapperhed blev uddelt første gang den 13. maj sidste år til i alt syv soldater, der alle havde gjort tjeneste i Ex-Jugoslavien – blandt dem sergent Claus Gamborg, der fik medaljen posthumt. Claus Gamborg blev dræbt i Ex-Jugoslavien den 4. august 1995. Post mortem er Forsvarets Medalje for Faldne i Tjeneste i alt tildelt fem gange.

Forsvarets Medalje for Tapperhed tildeles militært og civilt personel, som under kamphandlinger eller som følge af terroristvirksomhed har ydet en heltemodig og tapper indsats.

I onsdags modtog konstabel Danny Glintborg tapperhedsmedaljen for i 1994 at have reddet en hårdt såret soldat ud af et minefelt, medens overkonstabel af 1. grad Torben Rønne Bøttger modtog medaljen for at have bragt flere alvorligt sårede kammerater i dækning og ydet førstehjælp, da FN-lejren i Kostajnica i Kroatien blev beskydt den 19. september 1995.

PRÆGET I FORGYLDT SØLV MED TRE KRONED E LØVER

Forsvarets Medalje for Faldne og Sårede i Tjeneste tildeles militært og civilt personel, der er faldet, alvorligt såret eller invalideret som følge af våben-virkning, inklusiv miner, i kamphandlinger eller som følge af terroristvirksomhed.

De 20, der som de første fik overrakt denne medalje forleden er: Sergent Jens Fjordbak Søndergaard og overkonstabel af 1. grad Theis Ballin, der begge blev ramt af snigskytter i 1993. Kaptajn Peter Michael Floridon, overkonstabel af 1. grad Thomas Orneborg Nielsen samt konstabel Kennet Juul Larsen, der alle tre blev såret af personelminer i 1993 og 1994 samt premierløjtnant Søren Jegsen, sergent Søren Viggo Schmidt, flyverkonstablerne Thomas Gregers Mortensen og Flemming Alex Pørtner, overkonstablerne af 1. grad Tony Rud Jensen og Claus Birch Rasmussen, overkonstablerne Jimmy Bartholdy Heuser, Morten Meiner Jensen, Henrik Nielsen, Toke Cajus Aaberg, Martin Andersen, Lars Andersen samt konstablerne Bjarne Lau Petersen, Jimmy Gorm Nielsen, Torben Søndergaard Pedersen, der alle blev sårede under kampene mellem kroatiske og bosnisk-serbiske styrker den 18. og 19. september 1995 i Ex-Jugoslavien.

Begge medaljer er præget i forgyldt sølv og bærer på forsiden statsvåbnets tre kronede løver, der er omgivet af ni hjerter. Forsvarets Medalje for Tapperhed bæres i hvidt bånd med en rød stribe. På bagsiden indgraveres »Tapperhed« og årstal indskrevet i en krans af egeløv.

Forsvarets Medalje for Faldne og Sårede i Tjeneste bæres i hvidt bånd med smalle røde striber. På bagsiden af denne medalje indgraveres »Faldet i Tjeneste« eller »Såret i Tjeneste« samt årstal indskrevet i en krans af egeløv.

Såvel Forsvarets Medalje for Tapperhed som Forsvarets Medalje for Faldne og Sårede i Tjeneste tildeles af forsvarschefen som personlig ejendom.

*Baseret på en artikel i FOV
nyhedsbrev/Red*

En solstråle historie fra Grønland

»Under opstart taber motoren omdrejninger og for at modvirke dette påvirker teknikofficeren regulatorarmen ganske let, hvorved motoren begynder at tage omdrejninger og løber løbsk. Regulatorarmen søges trukket tilbage men sidder uhjælpelig fast. Overspeed enhed udløser, men stopper ikke og nødstop virker ikke. Motoren eksploderer og stopper med kraftig røgudvikling. Ingen personskade, idet personalet når at søge dækning..«

Sådan lød signalet fra inspektionsskutteren AGPA i Grønland en mørk oktoberdag i 1997. En kritisk og usædvanlig situation var opstået og det stod hurtigt klart, at AGPA ikke kunne være sejlklar foreløbig. Grønlands Kommandos sejlplan for AGPA i resten af 1997 var dermed sat ud af kraft.

Problemet forekom dobbelt. Et problem er en defekt hovedmotor, hvor det eneste forsvarlige er, at udskifte motor og gear som en enhed. Et andet problem er hvordan man hurtigst og billigst kan udskifte motor og gear? Under normale geografiske og vejræssige forhold ville dette ikke være noget problem, men da AGPA jo befandt sig afsides og under

barske vejrforhold, var problemet umiddelbart større end som så.

Problem 1 – udskiftning i en enhed

Det første problem blev hurtigt løst. Søværnets Materielkommando besluttede at udskifte defekt motor i et stykke via udbrænding i bagbordside. På denne måde kunne arbejdet gøres uden nævneværdig meromkostning og forsinkelse, men til gengæld med sikkerhed for at minimere risici ved genmontage af den ny motor.

Problem 2 – det geografiske og vejræssige

Løsningen af det geografiske og vejræssige problem indebar til

gengæld, at Søværnets Materielkommando måtte gå nye veje. To løsningsmuligheder stod dog hurtigt klart:

- Arbejdet kunne udføres i Frederikshavn,
- Arbejdet kunne udføres i Nuuk.

Da overslag over udgifter ved at udføre arbejdet i henholdsvis Frederikshavn og Nuuk var tilnærmelsesvis ens, måtte den endelig beslutning om geografisk placering af arbejdet bestå i en risikovurdering og en vurdering af tidsaspektet.

Afgørende risikofaktor var i denne forbindelse de barske vejrforhold. Ved reparation i Frederikshavn skulle AGPA først bugseres til Grønne- dal, derefter en længere tur til Frederikshavn for efter reparationen at forlægge tilbage til Grønland. At bugser AGPA over Atlanten under de på det tidspunkt fremherskende, hårde vejrforhold uden motor og med kun roret som styringsmulighed, indebar en stor risiko – og sandsynlige meromkostninger. En meget lidt attraktiv »øvelse«.

Da tidsaspektet yderligere viste, at en installation i Nuuk ville medføre AGPA operativ primo april 1998 eller mere end 4 måneder tidligere end ved installation i Danmark, var valget temmelig enkelt.

Arbejdet blev givet til De Grønlandske Værfter i samarbejde med Århus Flydedok og ALPHA Diesel. Da der alligevel skulle foretages en periodisk dokning af AGPA i sommeren 1998, blev denne naturligvis fremskyndet til at blive udført samtidigt med de forestående arbejder.

Efter nøje planlægning af det forestående arbejde, kunne det i sne og streng frost påbegyndes medio februar. Selvom den nye motor ved prøvekørsel hos leverandøren i Frederikshavn blev forsinket næsten 10 dage i ankomst til Nuuk, blev skibet alligevel færdigt inden påsken i år – kun små 5 dage forsinket i forhold til den oprindelige plan.

Hertil skal man vel lige bemærke sig, at arbejdet i Nuuk blev udført under meget ekstreme vejrforhold, hvor de daglige temperaturer svingede fra minus 3 til minus 22 grader i

en vekslen af stiv vind og sne. Forhold, der ikke blot stillede krav til planlægningen af arbejdets udførelse, men i lige så høj grad stillede endda ekstraordinære krav til alle de involverede håndværkeres indsats. I denne sammenhæng udviste de to udstationerede montører fra ALPHA Diesel ekstraordinær kompetence og ihærdighed.

Efter afsluttende installationsarbejder kunne AGPA foretage en prøve-sejlad søndag den 5. april i farvandet ud for Nuuk i magsvejr. Til alles glæde forløb sejladsen godt. Som en ekstra fjer i hatten, var det høje støj- og vibrationsniveau på agterbanjen, som de menige ombord i AGPA længe havde klaget over, nu reduceret betydeligt som følge af de hensigtsmæssige installationsarbejder.

Efterfølgende rapporter, evalueringer og andre skrivelser giver alle udtryk for den samme konklusion: Såvel arbejdsproces, som det færdige resultat stemples entydigt tilfredsstillende. Den første større erfaring med at få udført større arbejder ved Grønland er indhøstet – og vel at mærke en meget positiv og lærerig erfaring. Alt i alt en rigtig solstrålehistorie, hvor alle odds var imod fra starten, men blev vendt til positive tegn gennem ihærdig planlægning og forberedelse. Og hertil endda med den helt store sidegevinst i et forbedret forhold til skibsarbejder i Grønland. Et forhold, der afgjort vil få indflydelse på håndteringen af haverier i området i fremtiden.

*Søværnets
Materielkommando*

Rønbjerg Feriecenter

Efteruddannelse af gymnastik- og kompagnilærere i søværnet

Rønbjerg Feriecenter dannede i uge 17 rammen om et inspirationsseminar for søværnets gymnastik- og kompagnilærere. Udover at tjene som inspiration var formålet at samordne FUT-uddannelsen i søværnet, herunder komme med forslag og tiltag til forbedringer af denne for derigennem at kunne højne interessen for FUT, såvel den obligatoriske som den frivillige.

En fysisk aktivitet med nytænkning, leg og teambuilding

I seminaret deltog 9 gymnastik- og kompagnilærere fra Forsvarets Gymnastikskole, Søværnets Officersskole, Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole, Holmen Idrætsanlæg, Marinekaserne Frederikshavn, Søværnets Grundskole samt Søværnets operative Kommandos repræsentant i Søværnets Idrætsudvalg på observatør basis.

Alle deltagere skulle hjemmefra have planlagt en fysisk aktivitet på 20 min., som skulle indeholde nytænkning, leg og teambuilding. Deltagere blev inddelt i to hold til det senere gruppearbejde.

Efter en rundvisning begyndte eftermiddagens aktiviteter som Rønbjerg stod for. De omfattede rally kart, pæleklatring og forhindringsbane-løb med en svelle på 35 kg. Aktiviteterne var udformet som holdkonkurrencer. Rally kart var sjovt, gav blå mærker på grund af den meget ujævne bane og bilernes manglende affjedring – men stemningen var høj. Og linien var dermed lagt for resten af ugen.

En manddomsprøve – at klappe på toppladen – 25 meter oppe

Ved de næste aktiviteter blev holdarbejdet i grupperne sat på prøve. Pæleklatring var dog baseret på enkeltmandsindsats – nærmest en manddomsprøve, der bestod i at kravle op af en 25m høj pæl påmonteret kravlegreb og klappe på toppladen, hvilket gav 50 point. At komme helt op at stå på toppen med udstrakte arme gav 100 point. Der var langt ned, da man nåede toppen. Forhindringsbane-løbet foregik som sagt med en svelle på 35 kg., der ikke måtte røre jorden. Det var noget af en tur, som gav endnu flere blå mærker.

Efter aftensmaden var der en kort præsentation af FUT ved tjenestestederne. Det blev ud fra præsentationerne vedtaget, at emnerne til gruppearbejdet skulle være FUT ved Søværnets Officersskole og Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole. Målet var, at grupperne skulle

fremkomme med ideer og forslag til, hvordan FUT for kadetter/kadet-aspiranter kunne forbedres, og til-lige give instruktørerne ved officers-skolerne nogle værktøjer, der kunne bruges i hverdagens undervisning. De fik i slutningen af ugen en masse ideer, forslag og værktøjer med hjem.

Resten af ugen var pakket med aktiviteter, her skal nævnes basketball, vandaktiviteter, squash, vægklatring, aerobic, mountainbike race, øk-sekast, bueskydning, ridning, samarbejdsøvelser og meget mere. En del af aktiviteterne havde ingen af deltagere prøvet før.

»Klar til alt«

Aktiviteten torsdag eftermiddag skal fremhæves. Oplysningerne var få, men i ugeprogrammet kunne man læse, at det var en udholdenheds-/teambuildingsøvelse. Endvidere stod der »klar til alt«. Mødested var Rønbjerg havn. Her blev eftermiddag-

Man tager først stigen til første afsats

gens aktivitet gennemgået. Deltagerne blev sejlet til Livø, hvor hvert hold skulle bære en gummibåd rundt om Livø ca. 5 km, derefter padle fra Livø til Rønbjerg 3,8 km, og afslutningsvis skulle der forceres en kanal på en tønde. Hvert hold var reduceret til 4, så der var ingen reserver.

Turen rundt om Livø gik over stok og sten, gennem stikkende buske op og ned ad mudrede skrænter. Padleturen var en hel anden sag. 3,8 km lyder ikke af så meget, men med en tiltagende, stiv modvind tog turen næsten 5 kvarter. Så lettere brugte kom deltagerne i land, og gummibåden blev båret på plads. Det sidste var så forceringen af kanalen på tønde. Deltagerne var rimeligt våde fra taljen og nedefter efter padleturen. Der blev så fattet om tønden og vadet igennem kanalen. Det var koldt, men det var alle ligeglade med på det tidspunkt.

Eftermiddagen sluttede med bueskydning, efter at alle havde fået tørt tøj på.

Efter morgen-aerobic fredag morgen -

Efter morgen-aerobic fredag morgen var der afrigning af hytterne samt evaluering. Deltagerne var enige om, at det havde været et godt og inspirerende seminar. Man havde fået set hvem, der har med FUT at gøre på de enkelte tjenestesteder. Og ikke mindst, havde man snuset til, hvilke problemer der er. Ligeledes blev mange em-

ner inden for FUT-uddannelsen berørt. Disse vil blive taget op i Søværnets Idrætsudvalg og grundigt behandlet i arbejdsgrupper.

Der vil også blive arbejdet på, at et tilsvarende seminar/kursus kan afholdes hvert år med det formål at holde FUT i søværnet tidssvarende.

Søværnets operative Kommandos deltager kan afslutningsvis tilføje, at det var et utroligt spændende og indholdsrigt seminar, som kunne mærkes flere dage efter. Seminaret gav mange nyttige oplysninger om, hvilke problemer der er inden for FUT.

Der er mange ting at tage op af de deltagende gymnastik- og kompagnilærere på de forskellige tjenestesteder.

SOK

– dernæst holder man godt fast
– hele vejen op – og ned!

Den fortsatte og afsluttende beretning om minelæggersens odysse i NATO's stående mineskibsstyrke (STANAVFORCHAN eller endnu kortere: SNFC)

Fredag 02 januar 1998

Da FALSTER skulle sejle mandag den 5. januar, mødte hele besætningen for at tage forsyninger og ammunition ombord. Efter endt ombordtagning kunne besætningen holde en kort weekend, inden skibet skulle forlægge mod Southampton.

Fredag 09 januar

Klokken 0900 ankom STANAVFORCHAN til Southampton. Besætningerne gjorde sig klar til at indtage byen – og få fast grund under fødderne.

Selv om det i en hel uge havde været dårligt vejr, blev der i weekenden sat ny varmerecord for januar måned, 16° og det milde vejr holdt heldigvis hele weekenden.

Tirsdag 13 januar

Medens styrken sejlede mod øvelsesområdet ved Isle of Man, blev der undervist i havaritjeneste, så besætningen kunne få genopfrisket

Torsdag 15 januar

Fra morgenstunden øvedes det at gå på siden af FALSTER under gang, hvilket til tider så lidt hasarderet ud på grund af søen. At gå på siden under gang bruges oftest til at overføre bjærgede miner fra (mine-)hunnerne til FALSTER.

Dagen bød også på en øvelse i assistance til andet skib – i dette tilfælde det tyske skib SULZBACH-ROSENBERG, hvor der var fingeret brand og såret personel. FALSTERs gumibåd fragtede røgdykkere, assistancepersonel og DOC over til havaristen, hvor de straks gik i gang med slukning og førstehjælp.

Mandag 05 januar

Nordsøen kombineret med en FALSTER-klasse er ikke altid lig med et behageligt resultat. Besætningen overlevede dog turen ned til den Engelske Kanal. Vel nede i kanalen, sluttede de andre enheder i styrken sig til FALSTER, og der blev afholdt forskellige øvelser, dog en smule begrænset af vejret, som stadig ikke var for godt.

Onsdag 07 januar

Om aftenen blev området ved Isle of Wright ramt af en tornado, og over hundrede huse blev mere eller mindre ødelagt. Tornadoen bragte et haglvejr med sig. I radioen, hvor de har udsigt til dækket, sagde de, at haglene var på størrelse med tyvekronestykker.

stoffet, inden de skulle rigtig i ilden med deres viden. Der blev afholdt håndvåbenskydning med gevær M/75 for hele våbendivisionen og mine-sektionen afholdt procedureøvelser. Og så var det i øvrigt slut med det gode vejr fra weekenden. Det regnede og søen kom fra tre retninger på en gang. Elere afforskabets betjente tilbragte natten på minedækket, da det til tider var umuligt at ligge på køjerne.

Onsdag 14 januar

Styrken havde nu bevæget sig op til det Irske hav – og i læ af Isle of Man øvede vi slæbning af andet skib. FALSTER blev først slæbt af HARLINGEN fra Holland, hvorefter FALSTER slæbte HARLINGEN. Efter endt slæbning blev der øvet formations-sejlads og efter aftenskafningen gik styrken til ankers øst for Isle of Man.

Eftermiddagens øvelser indeholdt en række opløb til RAS (Replenishment At Sea). Søen var taget til, så de mindre enheder bankede så mange pæle, at en trælasthan ville blive misundelig. Da alle enheder havde været igennem, forlagde styrken til aftenens ankerplads ud for Barrow-in-Furness.

Fredag 16 januar

Da tidevandsforskellen ved Barrow var cirka 7 meter, var havnen forsynet med en sluse. Meget praktisk, så behøvede man ikke tænke på at slække og stramme trosser i et væk. FALSTER havde på grund af vinden »nærkontakt af 3 Grad« med den sidste del af slusen. Ingen skade sket, kun lidt maling. Det så dog mere dramatisk ud end det i virkeligheden var. Barrow har cirka 68000 indbyggere og af en eller anden

grund samtidigt den højeste skilsmisseprocent i England. Efter et kig på kajen kan man gætte på at de fleste har en permanent ledsager i form af en hund.

Lørdag 17 januar

Det var åbenbart længe siden at byen Barrow havde haft besøg. Til åbent skib arrangementet stod der for en større flok i kø en hel time, før skibene åbnede for de besøgende. I løbet af de to timer vi havde åbent, besøgte 1125 skibet.

Søndag 18 januar

Dagen startede med regnvejr. »Så kommer der nok ikke så mange besøgende i dag«. Vi blev dog en del klogere, for også denne dag stod folk i kø en time før. 1256 besøgende havde fundet vej til FALSTER, ikke nogen rekord – men alligevel pænt, vejret taget i betragtning. – Og så dagens højdepunkt – post hjemme fra – endelig!

Tirsdag 20 januar

Formiddagen blev brugt til at øve tilrigning og sætning af redningskurven, så FALSTERs nye dæksfolk fremover er fortrolige med de mange tovender. Efter middagspausen var der en times undervisning på klartskibsposterne for mine- og pjecegaster samt luftudkiggene. Klokken 1430 gik hele skibet så i Klart Skib – Artilleriberedskab. Da

vi senere nærmede os Campbeltown, overgik vi til krigsmanøvrerulle – og fik FALSTER fortøjet til en NATO oliepier. Krigsmanøvrerne afsluttedes med en mineombordtagningsrulle. Alle mødte på posterne og var inden aftrædningen en del klogere.

Onsdag 21 januar

Det meste af dagen gik med at træne minegasterne i at køre miner ombord. Vejret var ikke noget at råbe hurra for. Det blæste en halv pelikan – godt blandet med regnbyger. Klokken 1545 forlod vi oliepiere for at sejle ned ad kysten, hvor vi skulle overføre personel til HMS HUR-

WORTH. Turen tog cirka to timer, og da personellet var overført, gik FALSTER til ankers i Brodick Bay.

Torsdag 22 januar

Efter morgenmønstringen blev der lagt en danbøje, som FALSTER havde lånt af NARCIS. Bøjen skulle bruges som sømål for dagens skydning med pjecen. Resten af formiddagen blev brugt til at indøve diverse kommandoer i forbindelse med sømålskydningen.

Då FALSTER så indfandt sig i skydeområdet, kunne vi ikke se danbøjen. En kombination af sø og strøm havde, viste det sig senere, »båret« bøjen fem sømil væk. En eftersøgning blev sat i værk. Efter et stykke tid fandt vi bøjen, der dog under bjærgningen blev skadet, så den ikke kunne bruges som sømål. Pjecebesætningen blev dog alligevel

tørnet til, og skydningen startede med en PAC skydning efterfulgt af seksten skud fordelt på de to kanoner. Efter skydningen gik vi til ankers ud for Campbeltown.

Fredag 23 januar

Formiddagen bød på ankringsøvelser for de nye dæksgaster, så der blev ankret en hel del. FALSTERs motorbåde blev sat og udførte bjærgemærsmannøvrer og tillægningsmanøvrer. Sent på eftermiddagen ankom FALSTER så til Campbeltown, og om aftenen afholdt COMSTANAVFORCHAN endnu et cocktailparty.

Mandag 26 januar

Straks efter at have forladt havnen øvedes nødstyring. Derefter blev minedækket afrigget og vi brugte resten af formiddagen på gummibådssejlad. Der blev trænet førere til den store gummibåd, og alle våbengaster blev sendt ud i Mand-over-bord-båden (MOB). Selv om der er udstukket fast personel til MOB, kan det ske, at de ikke er med på sejlad, og så har vi altid et alternativ.

Tirsdag 27 januar

Der blev afholdt havariøvelse om formiddagen. Denne gang var der brand på agterbanjen, og kort efter, at alle var mødt på deres poster – eller næsten alle – for der manglede to mand, blev røgdykkere sendt ned på banjen. De fandt hurtigt de to savnede, og fik dem ved hjælp af et bærehold sendt til forbindepladsen i cafeteriaet, hvor DOC og hans team ydede den nødvendige hjælp.

Onsdag 28 januar

Klart Skib – klokken 0900 lød sirenen. Alle ombord indtog deres poster, og var klar. Som en del af øvelsen blev der kl. 10 iværksat helikopterrulle. Der blev hurtigt rigget til på agterdækket, og de tre gaster, der var udvalgt til at skulle hejses, stod klar og ventede på helikopteren. Helikopteren – en Sea King fra Royal Navy – kom ind til FALSTER og satte en mand af. Denne fortalte til stor skuffelse for de tre gaster, at man

ikke ville hoiste gasterne, men derimod gerne deres egne besætningsmedlemmer.

Efter helikopteren var færdig, blev O-rum og bro truffet af et missil, og der var sårede og døde overalt. Sanitetsgaster og bårhold blev tilkaldt for at bringe de sårede til forbindelsesplassen. Der blev arbejdet på højtryk for at få de mange sårede forbundet og opereret. Da denne fase af øvelsen var slut, var der skafning på posterne. Kløkken 1400 blev øvelsen afblæst.

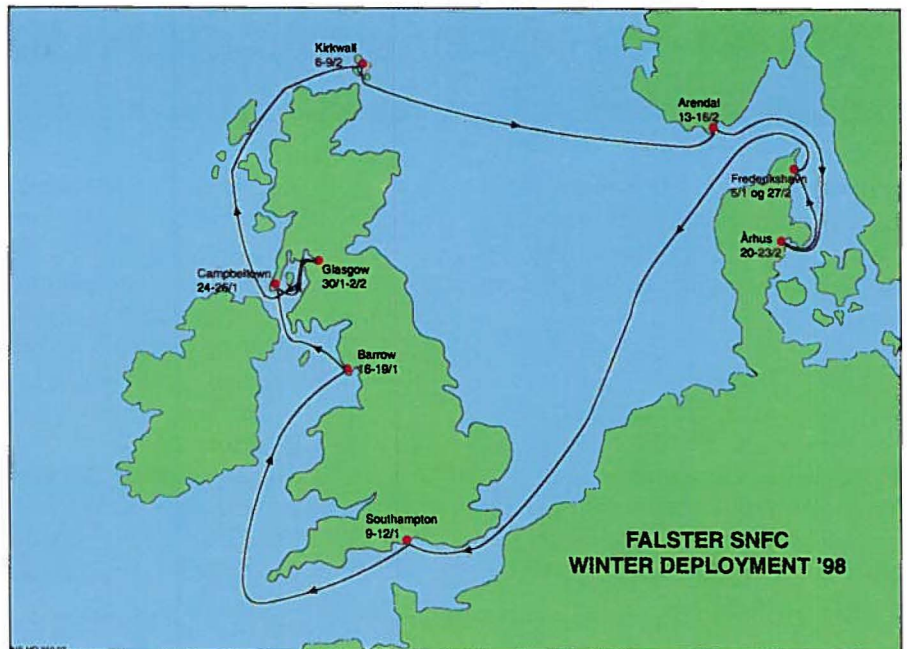
Aftenens program stod på mørkeskydning med maskingevær. Alle der var uddannet fik muligheden for at skyde 50 skud mod et mål, som blev slæbt efter skibet. Da alle havde skudt og der var ryddet op, udbakke de kabyssen »døde fingre og krigskakao.«

Torsdag 29 januar

Endnu en gang stod der Gunex på ugeøvelsesprogrammet. Artillerisektionen blev tørnet til klokken 0900, så der inden skydningen gik i gang, kunne øves meldinger i blinde løb. Første skydning var en PAC skydning med fire skud. Anden skydning var en seksten skuds brisant skydning. Til ankers ud for Campbeltown var der tidligt på aftenen parade på agterdækket. Grunden hertil var at FALSTERs chef blev ridder af Dannebrog og at to af COMSTANAVFORCHANs stabsmedlemmer fik Holmens Hæderstegn.

Fredag 30 januar

Efter at mine-hunterne havde ledt efter miner i ti dage, var vi nu kommet til det tidspunkt hvor minerne skulle bjærges. Først på morgenen kom SULZBACH-ROSENBERG og HARLINGEN på siden for at aflevere de miner, de havde bjærget, for straks efter at gå ud i området for at lede videre. FALSTER leverede indbjærgningsstroppe til tre skibe, som så med dykkere fastgjorde dem til minerne, og fra middag gik det løs med indbjærgningen. Minesektionen hev den ene mine efter den anden op, efterhånden som vagtchefen fik skibet navigeret til minepositionerne. Da vi var ved at bjærge den sidste mine, fik vi et styresvigt, og måtte derfor over-

gå til håndstyring. Minen hang på det tidspunkt i cirka 70 meter indbjærgningsline, og på grund af styresvigtet var det ikke sådan at manøvrere skibet på plads over minen, men til sidst fik minesektionen halet den op på for-dækket. Efter fem timers minebjærgning, kunne området erklæres for minen frit, og det engelske hjælpefartøj TORMENTOR fra Royal Fleet Auxiliary gik på siden af FALSTER for at få overført alle minerne. Efterfølgende blev kursen lagt mod Glasgow.

FALSTER set forfra under havnemanøvre. (foto: Red.)

Mandag 02 februar

Banjeresteren havde skrevet til de danske fodboldspillere i Glasgow for at høre, om de kunne hjælpe med at få billetter til en kamp. Heldet var med de interesserede, idet skibet blev kontaktet af Celtic Football Club, der sørgede for billetter. Kampen blev spillet mandag aften og modstanderen var Aberdeen, som måtte bøje sig for Celtic, der vandt 3 - 1. Inden kampen mødtes dele af besætningen med den danske landsholdsspiller Marc Rieber.

Onsdag 04 februar

Sejlsadsen nordpå skulle have været sejlsads på åbent hav, men på grund af vejret, valgte man i stedet for sejlsadsen så den foregik »indenskærs« mellem de mange øer langs kysten. På nogle af de største fjelde blæste det så meget, at de små vandfald blæste opad.

Om eftermiddagen var der planlagt en paradering for KNM OKSØY, men den blev aflyst, da OKSØY lå til ankers ved Orkney Øerne. OKSØY havde haft en hård medfart på sin vej over Nordsøen, og måtte derfor have nogle dage til reparation.

Fredag 06 februar

Efter at have tilbragt natten til ankers ud for Kirkwall på Orkney øerne, gik styrken i havn. Havnen i Kirkwall var ikke så stor, så HARLIN-

GEN, NARCIS og OKSØY blev placeret inde i selve havnen, mens FALSTER var placeret på ydermolen med HURWORTH og SULZBACH-ROSENBERG på siden.

Mandag 09 februar

Da styrken efter et veloverstået besøg forlod Kirkwall, forlagde skibene mod Scapa Flow, som har stor historisk betydning for både den engelske og tyske flåde. Det var her den tyske højsøflåde blev interneret efter første verdenskrig, så englænderne kunne holde øje med den. Den tyske øverstkommanderende blev træt af at vente, og beordrede skibene sænket af egne besætninger. Der ligger fortsat syv tyske skibe – fire slagskibe og tre krydsere – i Scapa Flow. Under anden verdenskrig blev Scapa Flow brugt af englændernes højsøflåde. Den tyske admiral Dönitz sendte en undervandsbåd, U 47, til området for at overbevise Hitler om undervandsbådsvåbnets effektivitet. Da U 47 nåede frem, var der kun HMS Royal Oak tilbage, idet højsøflåden var afsejlet dagen før. Det lykkedes U 47 at slippe gennem de engelske spærringer, og U 47 fik af to omgange skudt seks torpedoer, hvoraf de fire ramte. Det resulterede i at HMS Royal Oak gik ned med 833 mand ombord. U 47 blev jagtet af engelske enheder i 48 timer, men slap væk og kom tilbage til Tyskland, hvor besætningen naturligt nok blev hædret med Jernkorset.

FGS SULZBACH-ROSENBERG på vej op ad en bølge

Bordinghold fra HMS HURWORTH »forhører« KKO

HMS Royal Oak er udlagt som krigsgrav, og hvert år skifter dykkere fra Royal Navy flaget på skibet for at ære de døde besætningsmedlemmer.

U 47 og dens besætning led samme skæbne, da den senere i krigen blev sænket, og alle ombord omkom.

Tirsdag 10 februar

FALSTER havde arrangeret en minelægningsdemonstration for gæster fra de andre enheder. Det måtte desværre aflyses på grund af søen, som var for dårlig til at FALSTERs gumribåd efterfølgende kunne medvirke til at bjærge de udlagte miner. I stedet gennemførtes en papirminelægning, så gæsterne kunne følge O-rummets arbejde.

Torsdag 12 februar

Norge i sigte! Turen over Nordsøen foregik med søen ind tværs, så styrken fik sig en rigtig rulletur. Ved Norges kyst blev der om aftenen afholdt en SAR-øvelse.

Fra FALSTER overbordkastedes en stage med lys – og så blev styrken organiseret til en eftersøgning, der hurtigt resulterede i, at stagen blev fundet.

Fredag 13 februar

STANAVFORCHAN ankom til Arendal, en hyggelig lille by i den norske skærgård. Vi havde fået den bedste kajplads, hvor faldrebet gik næsten lige ned i gågaden. Da vi nu var ankommet til et land med sne inden for rækkevidde, havde styrken med hjælp fra OKSØY fået arrangeret skiture lørdag og søndag. Det var den helt store succes.

Mandag 16 februar

Styrken forlod Arendal, og forlagde mod området ved Kristiansand, hvor der blandt andet blev afholdt håndvå-

benskydning. Sent på aftenen krydsedes så Skagerrak, men selv om vagtchefen havde varskoet dårligt vejr med søen ind tværs, gik det stille og roligt mod Ålbæk bugt.

Tirsdag 17 februar

Klokken 0800 blev gæster fra de andre enheder overført til FALSTER. Grunden hertil var, at FALSTER skulle udføre en minelægningsdemonstration. Gæsterne fik først en briefing i O-rummet og overværede så minelægningen fra første parket på minedækket.

Om eftermiddagen var der igen SAR-øvelse, denne gang i form af Svend – en dukke iført redningsdragt og vest – der blev »søsat« fra FALSTER. Så var der igen gang i eftersøgningen. NARCIS fandt i løbet af kort tid Svend.

Onsdag 18 februar

FALSTER havde i dagens anledning skiftet navn til REBIR RETEP SIEHT. Grunden hertil var, at HURWORTH skulle borde os. De

første tyve minutter brugte HURWORTH på at hive oplysninger ud af os, men det er jo svært at svare, når man ikke forstår engelsk. HURWORTH besluttede at sende sit bordehold, fordelt i to gummibåde, over til os. Vores besætning, iklædt diverse alternative beklædningsgenstande, blev samlet på agterdækket, hvor de under bevogtning blev undersøgt for våben og lignende. Førstestyrmanden viste vej til lastrummene, og efter nogen tid fandt bordeholdet en pose med »kokain«, der umiskendeligt mindede om mel. Øvelsen blev herefter afblæst. Det var tydeligt at se, at besætningen fra HURWORTH tidligere havde været beskæftiget med bording. De opførte sig meget professionelt og sikkert.

Torsdag 19 februar

Dagen stod i skydningens tegn. Første skydning var en sømålsskydning, hvor målet blev slæbet af LUNDEN fra ASO. Der blev skudt med 76mm med 20 mm, 30 mm og 40 mm. Der er nu ikke noget som lyden af en 40

Bortsprængning af en mine MARK 55

FGS SULZBACH-ROSENBERG på vej ned ad en bølge

mm, her placeret på fordækket af SULZBACH – ROSENBERG, mens den spyr granater mod målet.

Desværre var det tåget, så eftermiddagens luftmålsskydning blev aflyst. Fredag 20 februar

Klokken 0900 ankom STANAVFORCHAN til Århus, og mange fra besætningen valgte at tage en tur hjem – efter syv uger væk hjemmefra.

Mandag 23 februar

Styrken forlod Århus klokken 1000. Straks efter afgang blev der rigget til til steampast for NARCIS, der efter seks måneder i styrken, skulle afløses af BELLIS. På sædvanlig vis blev der sprøjtet med vand og kastet med diverse kasteskyts. Resultatet af denne lille krig gjorde, at NARCIS' dæk var sølet ind i en blanding af kartofler, gamle agurker og mel. Det var bestemt ikke noget kønt syn, men sjovt var det – hvis man altså ikke lige var belgier. NARCIS gav FALSTER nogenlunde samme behandling.

Onsdag 25 februar

HURWORTH sprængte en MK 9 bundmine fra anden verdenskrig, som var fundet under øvelsen. Da

minen lå delvis begravet i mudder, med kun apparatsektionen fri, valgte man at bruge et hundrede kilo sprængstof for at fjerne minen, der selv indeholdt cirka fem hundrede kilo sprængstof. FALSTER lå og ventede på bortsprængningen, men måtte efter et stykke tid, og til stor skuffelse for de mange tilskuere, forlægge mod Ebeltoft færgehavn for at sætte personel i land.

Torsdag 26 februar

Dagen startede med bortsprængning af en mine MK 55, indeholdende 585 kilo sprængstof som demonstration for STANAVFORCHAN og den danske »task Group«. HURWORTH stod for bortsprængningen. Minen, der lå på kun elleve meter vand, lavede en stor vandsøjle – og man kunne mærke eksplosionen i hele skibet.

Efter demonstrationen spredtes styrken for at finde og bjerge de miner der tidligere på ugen var udlagt. For FALSTERs vedkommende blev det til fire miner af Type 21 og en mine MK 6. Da FALSTER for tiden ikke har nogle dykkere ombord, havde vi BELLIS med som dykkerskib, hvilket viste sig at være en god hjælp.

Klokken 1615 kunne alle melde minefrit område – og styrken forlagde mod Frederikshavn for weekend ophold. For FALSTERs vedkommende – dog slut med STANAVFORCHAN for denne omgang.

Fredag 27 februar

Hele dagen stod i afrigningens tegn. FALSTER skulle på LEAVEX – og staben skulle overføre deres grej til LINDORMEN, der nu skulle overtage som kommandoskib.

FALSTER havde tilbragt fireoghalvtreds dage uden for basehavn, og havde tilbagelagt en distance på 3950 sømil og efter vor ringe mening indskrevet sig hæderfuldt i de stående NATO-styrkers historie, selvom det jo nok er på den senere del af skibets lange karriere i Flåden.

FALSTER

Filmskole på historisk baggrund

Selvom søværnet til stadighed lider under den misforståelse, at Holmen skulle være »befriet« for militær tilstedeværelse – en misforståelse, der er cementeret i 99,9% af danske journalisters bevidsthed, er der ingen grund til ikke at glæde sig over de nye naboer, der flytter ind på det gamle orlogsværfts grunde. Specielt ikke når det drejer sig om en for meningsdannelsen så betydningsfuld institution som filmskolen. Her er en uvildig beskrivelse af de eksisterende relationer os imellem.

Når Den danske filmskole 1. marts flytter fra St. Søndervoldsstræde til Holmen – som den sidste af de fire kunstskeoler – er det ikke til et sted uden filmfortid.

Da Den Danske Filmskole kom til Holmen, var det ikke et sted uden filmfortid. Umiddelbart efter befrielsen startedes en kortfilmrække i Søartilleriets frokoststue; et arrangement som fortsatte i Søværnets Filmtjenestes regi frem til 1961.

I Modelsamlingens bygning indrettedes en biograf med et for datiden tip-top moderne apparatur: 35 mm tonegengiver + 16 mm gengiver til såvel optisk- som magnettone. Her præsenteredes såvel historiske som aktuelle dokumentarfilm, undervisningsfilm og spillefilm. Nok bemærkelsesværdigt, at man i den kolde krigs tid ikke smøg sig uden om interessante/fremragende nye sovjetrussiske, polske, tjekniske og kinesiske produktioner.

Forevisningerne satsede ikke snævert på Søværnets/Forsvarets militære og civile personel, men var åbne for interesserede ud fra: eksempelvis Arbejdsteknisk Skole, Arktisk Institut, Boligministeriet, BP Olie Kompagniet, Dansk Idrætsforbund, Politiet og rederiet C.K. Hansen.

Sideløbende afholdtes kurser og studiekredse omhandlende filmundervisningens metodik og filmhistorie. Initiativer, der ikke snævert sigtede på befalingsmænd, men også et led i indsatsen for de værnepligtiges fritidsbeskæftigelse og det kulturelle samarbejde med de civile faglige organisationer.

Eksempelvis nød alle »lejre« godt af mødet med et par af vore militære filmpionerers ildhu og erfaring. Sammen havde de stået for den første flådefilm i 1912, og de havde også deres andel i den tidlige produktion af danske spillefilm og do-

kumentarfilm; fx »For Fædrelandet« (1912), »Nattens datter« (1915 – med Emilie Sannom) og »En time i Agnete Bertrams kvindegymnastik« (1923).

Sidstnævnte blev genopdaget i 1984 og restaureret med støtte fra Carlsberg Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen. En video-version er forsynet med originalmusikken.

På det gamle klippebord, som Poul Henningsen benyttede til sine Danmarksfilm, redigeredes en række opgavefilm (skibe og fly). Søværnets Filmtjeneste sluttede sit arbejde i 1961, men i 1989 oprettedes Søværnets Filmudvalg under Søværnets Museumskommission. Her arbejder man bl.a. med pionerernes produktioner, og i 1990 og 1994 kunne man rundsende omfattende kataloger over de historiske optagelser: »Maritime film 1900-1982«.

Katalogerne befinder sig bl.a. på/-ved Rigsarkivet, Nationalmuseet, Tøjhusmuseet, Filmuseet, Danmarks radio og Institut for Film, TV og Kommunikation, Københavns Universitet.

Det gamle Holmen træffer man bl.a. i »Til Orlogs« (I&II); en video-udgave ved kommandørkaptajn Søren Laub og seniorsergent Svend Hansen. Den bygger på orlogskaptajn A.M. Dams optagelser.

Det var A.M. Dam, som i 1930'erne fik Søværnets film frem i biograferne. Film, der fik rosende omtale i bl.a. »Berlingske Tidende«, »Ekstra-Bladet« og »Politiken«.

I dag arbejder Den Danske Filmskoles unge elever således på et område, hvor man gennem årtier har interesseret sig for og beskæftiget sig med film – endda før andre offentlige myndigheder forstod mediets betydning.

Jørgen Chr. Lund
Journalist

En 35 åring besøger sin adoptionsby

Genboen – en tidligere sovjetisk WHISKEY-klasse ubåd på udstilling.

Den 35-årige ved kaj i Nakskov

Minelæggeren FALSTER besøgte i weekenden 20.-23. marts 1998 sin adoptionsby Nakskov, hvor den som bekendt blev bygget på det da ret store og effektive skibsværft.

Det var 23. gang, men da intet skib kan besøge den samme by to gange med helt den samme besætning, var det på ingen måde rutinepræget – måske bortset fra programmet. Borgmesteren modtog besætningen på rådhuset kl. 1200 med efterfølgende 3 retters menu.

FALSTER gjorde gengæld med et godt beer-call på det berømte minedæk for 70 indbudte nakskovitter – og så gik det videre hele weekenden med konkurrencer mellem hold fra besætningen og fra byen. Uden at gå alt for meget i detaljer vandt skibet traditionen utro orienteringsløbet, men tabte i skydning. Der var naturligvis også åbent hus, hvor nakskovit-

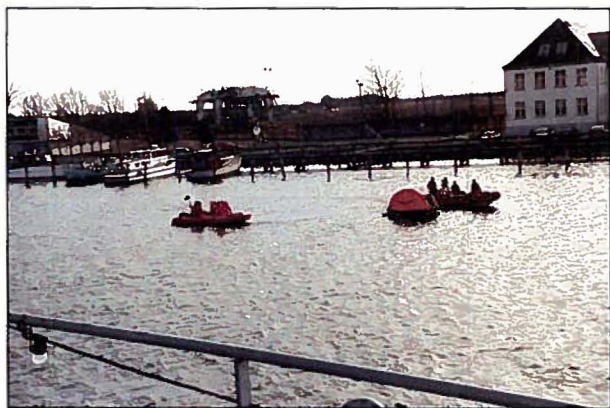
terne demonstrerede - ved at møde talstærkt frem – at de heller ikke har mistet interessen for »adoptionbarnet«.

Det stedlige brandvæsen deltog i en fælles redningsdemonstration, som trak mange interesserede tilskuere.

Om lørdagen var der lejlighed til at fejre et særligt jubilæum, idet en marinespecialist ET kunne dokumentere, at han i hele 15 år havde været tilknyttet minelæggere af FALSTER-klassen.

Mandag klokken 1000 sejlede FALSTER fra den kære by med endnu et godt og vellykket adoptionsbesøg i logbogen og en særlig oplevelse for de af besætningen, som ikke havde prøvet et adoptionsbesøg før – og det var jo adskillige.

FALSTER/Red.

Demonstrationer i havnebassinet

Søværnets Tamburkorps for fuld udblæsning

Adoptionsbesøg i BUS

Efter at have afsluttet SQUADEX 9/98 fredag 27 FEB, skulle LOMMEN med besætning fortsætte på adoptionsbesøg i Hirtshals.

Slalom mellem 40 ankerliggere

Det var med en smule bekymrede miner vi efter et kort fuel-stop stævne ud fra Flådestation Korsør. Meteorologerne havde varslet storm fra vest, og ved afsejling fra flådestationen var vinden allerede øget til hård kuling. Vi sejlede dog rimeligt fortrøstningsfulde afsted, men nåede i første omgang ikke længere end til Ålbæk Bugt, idet vinden nu var øget til den lovede fulde storm fra vest. Og først efter at have sejlet slalom mellem ca. 40 ankerliggende handelsfartøjer, fandt vi en ledig ankerplads. Efter flere telefoniske konferencer med meteorologer, Hirtshals havnemester og Hirtshals kommune, blev det planlagte ankomsttidspunkt flyttet fra lørdag morgen kl. 0900 til først på eftermiddagen på grundlag af meteorologerne i Karup's løfte om, at vinden da ville være løjet lidt af.

Med bus til den officielle velkomst i Hirtshals

Hvad meteorologer lover, sker som bekendt ikke altid i virkeligheden! Vinden fortsatte nemlig med at holde sig lige under stormstyrke. Man tog derfor en operativ og sikker beslutning og sejlede til Flådestation Frederikshavn. Derfra kørte så de af besætningen, der kunne undværes ombord, med bus til den officielle velkomst på rådhuset og aftenens middag i Hirtshals Marineforening. Ved velkomsten på rådhuset blev der udskænket den Nordjyske specialitet kaldet bjesk. Denne ganske specielle drik samt den kendsgerning, at det var mere end 2 år siden, Hirts-

Lommen ved Honnørkajen i Hirtshals

hals sidst havde haft besøg af sit adoptionsskib, blev ivrigt diskuteret. Efter de to år i »nøglestatus« viste en hurtig rundspørge blandt besætningen viste da også, at kun en enkelt havde været på adoptionsbesøg i Hirtshals før. Efter en vellykket gang sild og skipperlabskovs i marineforeningen blev kursen, i bus, igen sat mod Frederikshavn.

LOMMENS adoptionsklasse fik praktisk erhvervsvejledning

Vejret var nu stilnet noget af, og vi afsejlede fra flådestationen søndag morgen kl 0300 og ankom til Hirtshals kl 0800, klar til dagens program. Første punkt på programmet var salonskydning. Vi skulle dyste mod

et damehold fra Hirtshals, et hold fra hjemmeværnet og et hold fra marineforeningen. Lommens besætning fik en ærefuld andenplads.

På skibet var der i mellemtiden åbent skib og senere var LOMMEN vært ved en reception for indbudte fra Hirtshals by, marineforening, hjemmeværn mm. Herefter var vi inviteret på Nordsømuseum, alt imens der blev afholdt endnu en gang åbent skib om bord. Samme aften havde besætningen fri. Mandag morgen fik vi så besøg af LOMMENS adoptionsklasse, en 8. klasse, som fik en briefing om skibet, hvilke opgaver det løser – og ikke mindst vigtigt – hvilke uddannelses muligheder søværnet kan tilbyde. Det blev også til en rundvisning i skibet og en meget populær, lille sejltur uden for havnen. Efter denne noget atypiske, men meget aktive måde at afvikle et adoptionsbesøg på, sagde vi farvel til Hirtshals for denne gang og satte kursen mod Korsør – trætte, men mange oplevelser rigere. Ingen storm skal holde os væk fra vor adoptionsby!

LOMMEN

Lommen i snestorm i Hirtshals – rigtigt adoptionsvejr!!

– vi har modtaget

LÆSERBREV

»KYSTVAGTEN«, Marinehjemmeværnet eller?

Vinterens og forårets olieforureninger langs danske kyster har haft stor medieinteresse. Bl.a. er spørgsmålet stillet, hvorfor gør »staten« ikke noget.

Som det så ofte før er hændt ned gennem Danmarks historie, så reagerer »borgerne«.

En frivillig organisation

»Kystvagt« er straks dannet

Pilot Jesper Rungholm vil iflg. Berlingske Tidende, den 21. marts 1998, – »Ved at vise flaget og hilse på de observerede skibe gang på gang, vil alle vide, at der er en intensiv overvågning«. Miljøstyrelsen reagerede absolut ikke afvisende.

Initiativet rejser to grundlæggende spørgsmål

Er informationsniveauet visse steder så lavt, at man ikke kender eller ikke tør stå ved, at der i mange år reelt har eksisteret en frivillig »kystvagt« – Marinehjemmeværnet?

Det andet spørgsmål

Er det ukendt, at civil lufttrafik over Danmark, i årevis har været anmodet om at rapportere observeret olieforurening?

Andre spørgsmål trænger sig på

I modsætning til Marinehjemmeværnet, der som den frivillige del af søværnet, har et klart lovgrundlag, må »Kystvagtens« grundlag anses for at være tvivlsomt. Det internationale begreb – »en stats told- og politiluftfartøjer« – gælder vel ikke her, eller gør det?

Lufttrafikreglernes bestemmelser om minimumsflyvehøjder gør det særdeles vanskeligt lovmedholdeligt – »at hilse på de observerede skibe gang på gang«.

Eller skal Miljøstyrelsens holdning forstås, som et led i en intern kamp om at sikre sig patent på »Kystvagt« eller »Kystbevogtningsbegrebet«. Jeg har observeret, at Miljøstyrelsen følger moden og har malet »Kystvagtstriber« på sine skibe.

»Hændelsen« må gerne få til resultat, at man på rette sted overvejer at tage patent på »Kystvagt-/kystbevogtningsbegrebet«, dels for at få Marinehjemmeværnets opgaver kendt i offentligheden og for at få respekt om den indsats, mere end firetusinde frivillige i Marinehjemmeværnet gør. Et af de enkle midler kunne også være at sikre rummelige bevillinger af dieselolie til Marinehjemmeværnets fartøjer, så flaget intensivt kan vises i danske farvande.

Bo Strøjberg, Menig, HVF 363, Skovshoved.

– og Søværnets operative Kommando svarer:

Vinterens og forårets olieforureninger har ganske rigtigt haft stor medieinteresse. En interesse, som kunne give indtryk af, at problemet er stigende, hvilket ikke er tilfældet. Statistisk set er det faktisk aftagende, og den store mediedækning skal nok mere forklares i det forhold at befolkningens interesse for miljøproblemer er steget markant. Dette er vel også baggrunden for det private initiativ, som skal »fange miljøsyndere« gennem frivillig rekognoscering af farvandene. Det er ganske uacceptabelt, at enkelte skibe bevidst udleder spildolie i havet, og det er prisværdigt, at private medvirker til at forureningen rapporteres, således at synderne kan forfølges og skaderne kan begrænses.

I lighed med brevsriveren er SOK dog ikke så begejstret for at et privat firma anvender betegnelser som »Kystvagt« eller »Coast Guard«, fordi

disse og lignende betegnelser i andre lande dækker over statslige myndigheder, der har en tilknytning til de pågældende landes flåder, og som alle har vidtgående statslige beføjelser. Dette gælder således den britiske og amerikanske Coast Guard, den norske og hollandske Kystvagt/Kustwacht og den svenske Kustbevakning.

Vi har ikke i Danmark en statslig kystvagt. De maritime samfundsopgaver, der i andre lande varetages af sådanne myndigheder, løses i Danmark af søværnet. En model der vækker stigende interesse i vore nabolande, hvor konstaterer, at vi her i landet på denne måde opnår samme kvalitetsniveau for mindre samlede udgifter.

En vital faktor for det høje niveau er samarbejdet med Marinehjemmeværnet, hvis fartøjer og frivillige personel yder en uvurderlig indsats, ikke mindst for søredning og miljøovervågning.

PEDER SKRAM

- holder åbent i ferien

Skoler og institutioner har mulighed for samlede besøg efter aftale

Åbent 11 - 17

Fregatten deltager i Kulturnatten 9. oktober og holder åbent i efterårsferien 10. - 18. oktober

Fregatten åbnes 11. juli - 16. august 98

Henvendelse til Fregatten PEDER SKRAM's Venner. Tlf: 3295 9955. FAX: 32959954

Bornholms Roadrunner

Flotte resultater

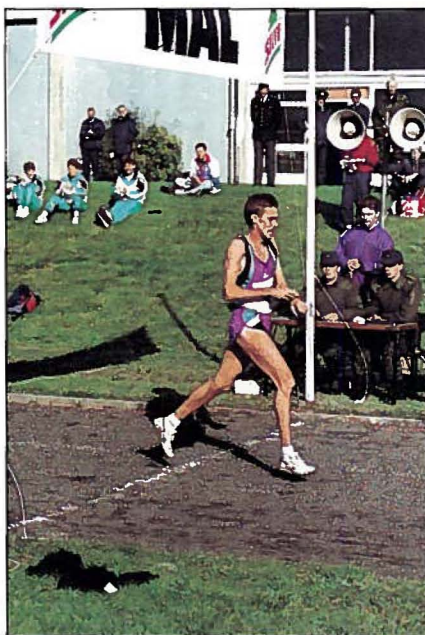
Bornholms Marinedistrikt kan med stolthed bryste sig af at være i besiddelse af en af Danmarks absolut bedste løbere inden for militær idræt. Den 34 årige marineoverkonstabel Henrik »Roadrunner« Krøjer Mortensen (HM) har deltaget i konkurrenceløb siden 1983 og har siden 1990 været fast deltager på det militære landshold. HMs speciale er CROSS COUNTRY løb. Han har til dato deltaget i ikke mindre end 7 verdensmesterskaber.

- 1990: VM TORONTO/CANADA – Her blev han placeret som nr. 53 hvilket til dato er den bedste danske, individuelle placering nogensinde.
- 1992: VM ABUJA/NIGERIA
- 1993: VM DEN HAAG/HOLLAND
- 1994: DK CROSS – Her blev det til en førsteplads.
- 1994: VM CURRAGH/IRLAND
- 1995: VM JACKSONVILLE/USA
- 1997: VM DAKAR/SENEGAL
- 1998: VM CURRAGH/IRLAND – Her placeret som 3. bedste dansker (bedste fra søværnet).

En enkelt gang har HM også deltaget i søværnsmesterskaberne i atletik, hvor det da også blev til en sejr på 5000 m. I det civile har han til dato gennemført 7 maratonløb med den bedste tid på 2.23.35 sat i Paris 1992.

Hvem er HM?

Mange vil nok undre sig over at de aldrig har hørt om HM og hans meget fornemme resultater. Dette beror en stor del på, at han selv er meget beskedent og holder sig vel klar af rampelyset – faktisk taler han ikke selv om sine flotte præstationer. Man skal på det nærmeste hale det ud af ham. Der er faktisk flere af kollegerne, som end ikke er klar over hvilke konkurrencer han har deltaget i og derfor ikke kender HMs meget imponerende præstationer. Man

Roadrunneren, Henrik Krøjer Mortensen, slår til igen og bliver dansk mester i 1994

kan vist roligt konstatere, at HM absolut ikke er nogen »medieluder«. Han er født og opvokset under den kolde krig i den centrale del af Østersøen på Bornholm. Her har han trådt sine barnesko i et område, der hed-

der Rø, og som efter den Bornholmske norm betegnes som »Ude på landet«. Han er uddannet i søværnet med kampinformation som speciale og har efterhånden trofast tjent sit land i 17 år.

Træning/motivation

HM træningspas ligger typisk på 90 – 120 km om ugen – dette fordelt på mellem 8 – 10 træningspas. HM er bosat i Rønne, så en del af træningen kan med fordel kombineres med transporten til Bornholms Marinedistrikt ved Rytterknægten i Almindingen og tilbage til Rønne efter endt arbejdsdag, hvilket bliver til en god tur på 12 – 14 km hver vej. Det er med en dræbende stigning på turen til arbejde – og næsten så sikkert som amen i kirken – en strid mod vind på turen hjem. Motivationen kan til tider være meget svær at få øje på kl.0600 om morgenen, når man ved, at bilen står i indkørslen, og dynen er dejlig varm og blød. Men så er det, at man må sparke sig selv i gang og f.eks. tænke på VM 1999 i Seattle/USA. På med skoene

Danmarks militære landshold i Cross Country, Toronto 1990

og se få banket nogle km af, selvom det er »midt om natten«, regnvej og modvind. En meget stor hjælp og motivation er det, når en kollega giver et skulderklap og kommer med en opmuntrende bemærkning. Det er noget, der virkelig giver vinger.

Konflikter på arbejdspladsen

HM føler selv, at langt de fleste af hans kollegaer accepterer, at han deltager i konkurrencer rundt i hele verden. Der er endda nogle som ligefrem føler stolthed over, at han repræsenterer Danmark, Søværnet og i sidste ende Bornholms Marinedistrikt – nærmest som en slags ambassadør.

Der er dog altid nogen, der kommer med bemærkninger som, »Du kan sagtens, du rejser bare verden rundt på statens regning, mens vi andre knokler eller du får fede rejser, bare fordi du kan løbe. Jeg vil meget gerne understrege, at dette er helt forkert. Jeg kan ikke *bare* løbe, men ved hjælp af mental evne og stædighed til at træne 10 – 12 gange om ugen gennem lang tid, får jeg banket mig selv i en form, der kvalificerer mig til at deltage i disse fornemme konkurrencer. Der er også nogle som er negative, hvis mit resultat ikke indfrier deres forventninger til mig.«

En sandfærdig lille historie

Her følger en sandfærdig lille historie. HM fortæller: »Det var i april 1995, og jeg havde lige deltaget i VM i Florida, USA. Desværre havde jeg været skadet i lang tid op til løbet, hvilket gjorde at jeg blev placeret langt nede – til trods for at jeg havde kæmpet som en gal. Den første jeg mødte var en meget nær kollega, som til min meget store forvirring ikke ville hilse på mig. Det viste sig, at han havde læst om mit resultat i den lokale avis og var blevet meget forarget. Jeg glemmer det aldrig – og

jeg var selvfølgelig meget skuffet og såret over hans opførsel.«

Oplevelser

HM fortæller: »VM 1990 TORONTO/CANADA – Dette var vores første deltagelse i verdensmesterskaberne. Der var virkelig store forventninger og spænding. Vi havde tre kanon gode løbere med, som skulle slå mod afrikanerne om de bedste placeringer. Jeg selv blev placeret næstsidst i startboksen, da jeg kun var med som gardering, men allerede halvvejs i løbet havde jeg passeret alle de andre danskere og holdt min placering helt til mål, hvilket blev til en samlet placering som nr. 53, og er i dag stadigvæk den bedste danske placering nogensinde.

WM 1992 ABUJA/NIGERIA – en oplevelse jeg aldrig glemmer. Fra frost i København til 35 grader i Nigeria var i sig selv noget af en omvæltning. Hjemmefra er vi vant til, at alt er planlagt ned til mindste deltalje sådan, at det hele bare kører på skinner. I Abuja var planlægningen rodet, mangelfuld og det meste af tiden helt væk. Holdet startede med at stå i en hotellobby 3-4 timer bare for at få vores hotelværelse. Vores ankomst burde ellers ikke komme som nogen overraskelse, da den var varslet flere måneder i forvejen. Holdets forbindelsesofficer så vi overhovedet ikke under hele opholdet. Alt hvad der skulle arrangeres, måtte vi selv klare.

Løbet: Selve løbet tegnede ellers ganske godt for mig. Jeg lå som bedste dansker, men omtrent 200 m før mål valgte jeg (ufrivilligt) at køre det sidste stykke i ambulance. Jeg havde lagt for hårdt ud og måtte betale prisen. Det var virkelig kanon ærgerligt da min form var absolut i top, hvilket jeg godt 3 uger senere beviste ved at gennemføre et maratonløb på tiden

2.23.35, som stadigvæk er min personlige rekord.

WM 1993 HAAG/HOLLAND – Hollænderne havde lagt løbet på kryds og tværs af en travbane i udkanten af Haag. Dette løb var nok det kedeligste af dem alle. Resultatet blev dog rimeligt idet vi endte med en placering ca. i midten. Efter løbet blev vi inviteret til pindemadder ved ambassaden, som var meget tilfredse med vores indsats.«

Ambitioner

Til trods for en lidt slidt dåbsattest satser HM på at beholde sin militære landsholdsplads i minimum 3 år endnu. Han vil satse hårdt på at komme med til VM i 1999 som afholdes i Seattle, USA.

En anden ambition er at gennemføre et 100 km løb »Det er noget med at bryde nogle grænser. Og når man nu ikke tør det der med Bungijump, Riverrafting, Faldskærmspring, Tyrefægtning etc. etc. – så må man finde et alternativ«.

Vi hører nok mere til den Bornholmske Roadrunner fremover. Om ikke andet så pas op Seattle 1999 – Bep bep..... vroouuum.

QUARK,
Bornholms Marinedistrikt

8. maj 1848: Hjuldampskibet HEKLA og 6 kanonbåde beskød tysk feltartilleri ved Fredericia

8. maj i år var det 150 år siden, at HEKLA og de 6 kanonbåde angreb ved Fredericia. Man kunne fristes til at spørge, hvad flåden havde der at gøre? Den skulle støtte hærens operationer i mulig udstrækning under Den første slesvigske Krig mellem Danmark og De tyske Stater fra 1848-50.

Danskerne havde ellers oplevet en rolig periode siden de katastrofale år under napoleonskrigene, hvor Danmark i 1807 var kommet i klemme mellem stormagterne. Det havde medført krig med England, Københavns bombardement og bortførelse af flåden samme år, statsbankerotten i 1843 og afståelsen af Norge i 1814.

Men efter fredsslutningen i 1815 mærkedes napoleonskrigenes spor i resten af Europa, hvoraf det meste havde været besat. En øget selvstændigheds-trang havde bl.a. ført til dannelsen af De tyske Stater og uro i Slesvig-Holsten.

Hertugdømmernes løsrivelse – krigen 1848-50

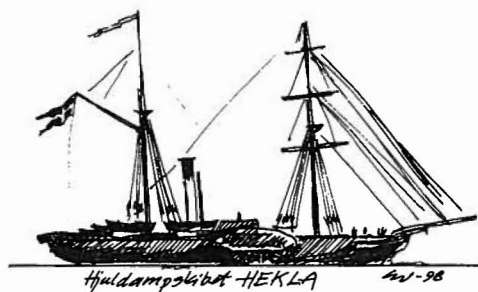
I februar 1848 sendtes fra Rendsborg en delegation til København. Kravet var en fri forfatning for Slesvig-Holsten og Slesvigsk optagelse i det tyske forbund. I hovedstaden krævede en tilsvarende bevægelse en fri forfatning for Danmark. 15.000 mennesker gik 21. marts til Kongen. Et nyt ministerium blev dannet, og formuleringen af en Grundlov gik i gang.

Det var samme dag, som delegationen fra Hertugdømmerne ankom, og en provisorisk regering for Slesvig-Holsten blev oprettet. Oprøret var brudt ud. To dage senere blev delegationens krav afvist.

I København var det vanskeligt at følge begivenhedernes hurtige udvikling. En rejse til Århus varede 3 dage, og man havde ikke radio eller telefon. Dampskibene HEKLA og SKIRNER, der dengang var det hurtigste, man

havde, blev i slutningen af marts under kommando af Kaptajn Steen Andersen Bille, sendt til Kiel, hvorfra han 25. marts indberettede om oprøret og tilstanden i området. Fæstningen Rendsborg var blevet overrumplet, og store dele af de i Hertugdømmerne garnisonerede tropper var gået over til oprørerne, som rykkede nordpå og havde besat Flensborg 29. marts. Den danske hær mobiliserede Det nørrejske Armeekorps i området ved Åbenrå og De slesvigske venstre Flankekorps blev overført til Als. Et af de første eksempler på, at marinen direkte skulle støtte hærens operationer – i første fase ca. 12.000 mand.

Disse styrker skulle rette et fremstød gennem Sundeved mod slesvig-holstenske tropper med marinens støtte i østlige flanke. Hvis overmagten blev for stor, skulle hæren trækkes tilbage til flankestillingen ved Als og Kolding-Fredericia.

Marinen etablerer handelsblokade

Da oprørerne i første fase ingen flåde havde, skulle marinen endvidere etablere handelsblokade mod Hertugdømmernes østersøhavne, især Kiel.

6. og 7. april rykkede hæren frem og besatte Flensborg støttet af eskadren. Fremrykningen fortsatte, og 9. april stod slaget ved Bov, hvor oprørerne blev slået. Hæren fortsatte sydpå og besatte Slesvig til Ejderen. Men 18 april erklærede Tyskland Danmark krig – landskrig!

En preussisk styrke rykkede over grænsen, forenede sig med slesvig-holstenerne, og tilføjede 23 april danskerne et føleligt nederlag ved Slesvig. Den danske hær trak sig nordpå, og arme-korpssets hovedstyrke blev af ma-

rinen overført til Fyn og Als. Preusserne fulgte efter og besatte store dele af Jylland. Lille Bælt mellem de to hæere blev bevogtet af marinen. Det var situationen primo maj 1848.

Da fæstningen Fredericia var blevet besat af fjenden, generede den sejladsen i Lille Bælt, som blev afpatruljeret af HEKLA og 6 kanonbåde. 3. og 6. maj var det kommet til skudvekslinger mellem fjendens batterier på land og kanonbådene. Derfor foretog HEKLA med Kaptajn Steen Bille og 6 kanonbåde om morgenen 8. maj en demonstration mod Fredericia. Bådene blev placeret i en bue om den sydlige del af fæstningen på en afstand af 9-1200 m fra land med 4 på den ene og 2 på den anden side af HEKLA.

Kastelletts arsenalbygning i brand

Ved den følgende kanonduel blev kastelletts arsenalbygning skudt i brand, og et krudtmagasin antændtes og sprang i luften. Efter to timers beskydning trak skibene sig tilbage bag Stribsodden. Om eftermiddagen beskød nogle fjendtlige haubitsere til gengæld Middelfart, hvor skibene var ankret, men anrettede kun ringe skade. Skibene havde 6 døde og 14 sårede, medens fjenden kun havde en såret.

Krigen som landekrig fik flere lande til at forsøge at få den stoppet. Rusland øvede således i Berlin pres på Preussen, der den 25. maj blev tvunget til at rømme Nørrejylland. Samtidig førtes i Malmø forhandlingen om en våben-tilstand og en aftale herom blev indgået 26. august med en varighed af 7 mdr. indtil 3. april 1849.

Første del af Den første slesvigske Krig var slut. Preusserne blev i den sydlige del af Jylland, danskerne på Fyn og Als.

Direkte maritim støtte til hæren

Det her beskrevne var en interessant episode blandt mange tilsvarende i begyndelsen af denne krig. Den var et af de første eksempler på, at marinen direkte skulle støtte hærens operationer. Ligeledes afspejler de udrustede skibe den accelerende, tekniske udvikling med sin blanding af sejlskibe, rakanonbåde og hjuldampskibe

W.T.

Søværnets Operative Kommando
Postbox 483 . 8100 Århus C

B

